

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

FINANCIRANJE KATOLIŠKE CERKVE V SLOVENIJI NA PRIMERIH
GRADNJE CERKVE KRISTUSA ODREŠENIKA V NOVI GORICI IN
ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA

Ljubljana, marec 2005

IRENA STUBELJ

IZJAVA

Študentka Irena Stubelj izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Zarjana Fabjančiča in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED POLOŽAJA KATOLIŠKE CERKVE NA SLOVENSKEM.....	2
2 RELEVANTNI PRAVNI VIRI O POLOŽAJU VERSKIH SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI.....	6
2.1 Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v Sloveniji.....	6
2.2 Sporazum med Svetim sedežem in Republiko Slovenijo o pravnih vprašanjih	7
2.3 Predlog zakona o verski svobodi in o verskih skupnostih	7
3 FINANCIRANJE DEJAVNOSTI CERKVE S STRANI DRŽAVE.....	9
3.1 Financiranje v Evropi	10
3.1.1 Splošno	10
3.1.2 Pregled po nekaterih državah	10
3.2 Financiranje v Sloveniji	15
3.2.1 Premoženskopравни položaj Katoliške cerkve	16
3.2.2 Nenamenska gmotna podpora: pomoč verskim skupnostim.....	18
3.2.3 Namenska gmotna podpora: prispevki duhovnikom.....	18
3.2.4 Posebna namenska sredstva in druge posredne oblike financiranja verskih skupnosti (zunaj Urada za verske skupnosti)	21
3.2.5 Denarna pomoč iz tujine	24
3.2.6 Denacionalizacija	24
3.3 Predlogi, kako financirati cerkvene dejavnosti	27
4 DVA PRIMERA FINANCIRANJA GRADNJE CERKVE	29
4.1 Cerkev Kristusa Odrešenika v Novi Gorici	30
4.1.1 Zgodovinske okoliščine.....	30
4.1.2 Gradnja Cerkve Kristusa Odrešenika v Novi Gorici.....	30
4.1.3 Ideja	31
4.1.4 Priprave	31
4.1.5 Financiranje	32
4.1.6 Gradnja	33
4.2 Škofijska gimnazija Vipava.....	33
4.2.1 Zgodovina.....	33
4.2.2 Potreba po gradnji gimnazije.....	35
4.2.3 Potek gradnje.....	35
4.2.4 Financiranje gradnje	36

5	SKLEP	37
	LITERATURA.....	38
	VIRI	39
	PRILOGE	

UVOD

Vprašanje položaja verskih skupnosti, predvsem pa Katoliške cerkve kot večinske verske skupnosti v naši družbi, že dalj časa razdvaja Slovence. Iz obsežnega sklopa vprašanj, ki naj bi jih v dobro vseh rešili država in Cerkev, se izpostavlja predvsem način financiranja cerkvenih dejavnosti.

V Sloveniji se v zadnjem času veliko govori o gradnji sakralnih objektov: v Ljubljani se napoveduje gradnja džamije, na Viču katoliški pastoralni center ter na Duplici versko središče Jehovih prič. Od kod verske skupnosti pridobivajo sredstva za financiranje svoje dejavnosti ter za gradnjo in vzdrževanje svojih objektov? Najbolj so nam poznane nabirke Rimskokatoliške cerkve med obredom svete maše. Pobiranje prispevkov med bogoslužjem opravljajo tudi v Binkoštni cerkvi in Srbski pravoslavni cerkvi, kjer so nabiralniki tudi ob ikonah. V Evangeličanski cerkvi verniki prispevek oddajo ob izhodu iz cerkve. Jehove priče imajo v kraljestvenih dvorinah, svojem bogoslužnem prostoru, škatlo za prispevke, denarja ne pobirajo med bogoslužjem. Tudi v tempeljskem prostoru Skupnosti za zavest Krišne je nabiralnik, v katerega lahko člani ali gostje vržejo svoj dar. Islamski verniki darujejo predvsem v ramadanu in ob bajramu (Zalaznik, 2004, str. 24–25).

Pri nas ima Rimskokatoliška cerkev v primerjavi z drugimi verskimi skupnostmi poseben stvarni položaj. O tem pričata tako zgodovinski razvoj na naših tleh kot tudi podatki o številu njenih pripadnikov, tako da je upravičeno imenovana tudi religija okolja (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 26–27). V svojem diplomskem delu sem skušala predstaviti financiranje Katoliške cerkve na Slovenskem. Zanimalo me je, kdo financira njeno dejavnost. Odgovore sem poiskala v razpoložljivi literaturi, opravila pa sem tudi pogovor z monsignorjem Gašperjem Rudolfom, župnikom v Novi Gorici, ter Vinkom Lapajnetom, ekonomom koprške škofije, bivšim ravnateljem Škofijske gimnazije Vipava.

Najprej sem naredila prerez skozi zgodovino Rimskokatoliške cerkve na Slovenskem. S pomočjo tega lažje razumemo način financiranja Cerkve pri nas. V drugem poglavju sem zbrala vse trenutno veljavne zakone, sporazume in mednarodne pogodbe na to temo, ki trenutno veljajo v Sloveniji. Omenila sem tudi predlog zakona o verski svobodi in o verskih skupnostih. Nato sem opisala načine financiranja v Evropi in posebej v Sloveniji. Pri tem sem se še posebej ustavila pri denacionalizaciji, na koncu pa povzela nekaj predlogov posameznikov o ureditvi te teme. Z dvema konkretnima primeroma, in sicer z gradnjo novogoriške Cerkve Kristusa Odrašenika ter gradnjo Škofijske gimnazije Vipava, sem želela ponazoriti, na kakšne načine je Cerkev zbirala sredstva v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja ter v začetku devetdesetih let, torej v dveh politično popolnoma različnih obdobjih.

1 KRATEK ZGODOVINSKI PREGLED POLOŽAJA KATOLIŠKE CERKVE NA SLOVENSKEM

Kršćanstvo je na današnjih tleh Slovenije dokazano z izkopaninami s konca 2. stoletja. Na ozemlju Slovenije so bile škofije: Poetovio (Ptuj), Celeia (Celje), Emona (Ljubljana) in še nekaj drugih (Zgodovina Cerkve na Slovenskem, 2005). Konec 6. stoletja so se tu naselili Slovani. Njihovo pokristjanjevanje se je začelo že v 6. in 7. stoletju. Karantanski knez Borut se je leta 745 odločil za krščansko vero, da je dobil pomoč zoper Obre. Konec 8. stoletja so Karantanci v cerkvenem pogledu prišli pod salzburško in oglejsko škofijo. V 2. polovici 9. stoletja sta na področju panonskih Slovencev delovala brata Ciril in Metod ter širila krščansko vero v slovanskem jeziku. Konec 10. stoletja so bili napisani znameniti Brižinski spomeniki, trije slovenski verski obrazci. V 14. stoletju je Habsburžanom uspelo združiti vse slovenske pokrajine, ki so postale habsburške dedne dežele. Večina ozemlja današnje Slovenije je (razen v času Ilirskih provinc) pod neposredno habsburško oblastjo ostala vse do konca prve svetovne vojne, kar je vplivalo tudi na religiozno življenje prebivalcev. Katolištvo je postalo državna vera. Reformacija zajame slovenske dežele v dvajsetih letih 16. stoletja in prinese narodu kulturni napredek. Prva knjiga v slovenskem jeziku je prav katekizem (Trubar, 1550), leta 1584 pa je Jurij Dalmatin prevedel Biblijo. Začne se obdobje protireformacije in po načelu "*cuius regio, eius religio*" je bila vera deželnega gospoda tudi vera podložnikov. Protestanti so se morali izseliti iz avstrijskih dežel (tudi Kranjske) (Orehar, 2000, str. 20).

V Sloveniji je, v sklopu Avstrije, dolgo časa obstajala državna cerkev. Na sekularizacijo¹ so vplivale reforme Jožefa II. (jožefinizem; 1780–1790). Z njimi je prvenstveno skušal okrepiti državo oziroma sebe kot absolutnega monarha, v ta namen pa izoblikovati državno cerkev, podrejeno državnim koristim. Reforme so se, poleg gospodarskih, zemljiških, davčnih in matrimonialnih, v glavnem nanašale na Katoliško cerkev: ukinitve nad 700 samostanov in zaplemba njihovega premoženja, združenega v verski fond pod državno upravo; preureditev škofij in župnij, to je znatno zmanjšanje območij župnij in povečanje njihovega števila; ukinitve baročnih pobožnosti in razpustitev nekaterih bratovščin; prenos nekaterih pravic s Cerkve na državo; poddržavljenje šolstva; omejitev pristojnosti cerkvenih sodišč na strogo cerkvene zadeve; duhovniki postanejo organi državne uprave. Na Slovenskem je zaradi reform odpravljena večina samostanov, razen nekaterih frančiškanskih in uršulinskih. 1781 je bil izdan Tolerančni edikt o verski toleranci, s katerim sta bila tudi pripadnikom drugih krščanskih veroizpovedi (luteranske in kalvinistične protestantske vere, pravoslavne in judovske vere) dovoljena svoboda vere in zasebnega bogoslužja. Kljub temu je Katoliška cerkev ostala edina državna cerkev. Za kratek čas so Slovenci dobili celo svojo metropolijo (v Ljubljani 1787–1807). Dokončna ureditev škofijskih meja, ki je bila velikega pomena za narodno življenje, je bila dosežena s preselitvijo škofijskega sedeža lavantinske škofije iz Št. Andraža na Koroškem v Maribor (leta 1859). To delo je opravil škof Anton Martin Slomšek. Škofijske meje so se od takrat večinoma ujemale z narodnim ozemljem. Zadnje obdobje

¹ Sekularizirati: povzročiti, da kaj izgubi verski, cerkveni značaj (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 1998, str. 1206).

življenja Slovencev pod habsburško monarhijo zaznamujejo močne škofovske osebnosti. Omejevanje religiozne naveze države in prehod k versko nevtralnemu sistemu državnocerkvene suverenosti v Avstro-Ogrski sta se začela, ko je bil leta 1867 sprejet Temeljni zakon o splošnih državljanskih pravicah, ki predstavlja formalni začetek paritetnega sistema (Prepeluh, 2000, str. 102; Zgodovina Cerkve na Slovenskem, 2005).

Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je po prvi svetovni vojni prevzela vrsto pravnih sistemov, podedovanih s strani prejšnjih oblastnikov posameznih ozemelj. Njeno zdajšnje ozemlje je bilo razdeljeno na Dravsko banovino in Primorsko, ki je tedaj spadala pod Italijo (Brus, Bergant, 1993, str. 194; Prepeluh, 2000, str. 102).

V Sloveniji je glede odnosov med državo in Cerkvijo veljala avstrijska zakonodaja iz leta 1918. Zaradi pestrosti veroizpovedi v kraljevini ni mogla nastati državna cerkev, vendar tudi o ločitvi države in Cerkve ne moremo govoriti. Vidovdanska ustava je leta 1921 priznala svobodo vere in vesti ter enakopravnost priznanih veroizpovedi (12. člen). Veljal je torej paritetni sistem. Tudi nova, oktroirana ustava, uveljavljena 1931. brez odobritve parlamenta, ni bistveno spremenila situacije, poizkus sklenitve konkordata pa je tudi zaradi množičnih demonstracij leta 1935 dokončno propadel. V kasnejših letih so bila posamezna vprašanja, ki so zadevala verske skupnosti (npr. verski pouk, javnost konfesionalnih šol, verska oskrba vojakov, služenje vojaškega roka za klerike, verske organizacije, verski tisk), urejena v posameznih državnih zakonih Kraljevine Jugoslavije. Priznane verske skupnosti so bile privilegirane, imele so javnopravno subjektiviteto, dobivale so prispevke države, verski pouk priznanih veroizpovedi je bil v državnih šolah obvezen (Prepeluh, 2000, str. 102).

Delovanje Cerkve na Slovenskem v času med obema vojnama nekateri kritiki ocenjujejo kot vzrok za povojno odrinjenost. Očitno je namreč, da se ni odzvala zahtevam krščanskih intelektualcev po večji odprtosti, ampak se je podala v še večji dogmatizem. Sledila je tudi pozivom takratnega papeža Pija XI., ki je leta 1927 v svoji okrožnici obsodil komunizem (Bizilj, 1991, str. 70).

Položaj Slovenske cerkve se je po drugi svetovni vojni bistveno spremenil. Jugoslovanski škofje so v pastirskem pismu 20. septembra 1945 ostro kritizirali vlado zaradi njenega odnosa do Katoliške cerkve in družbenih sprememb (agrarna reforma, ločitev Cerkve od države). Posledica je bilo hudo preganjanje duhovnikov, vrstili so se zrežirani politični procesi. Pobitih je bilo 123 duhovnikov, 234 je bilo zaprtih, cerkveno premoženje je bilo nacionalizirano, verouk izgnan iz šol, ukinjene so bile vse cerkvene šole. Prganjanje je doseglo vrh 20. januarja leta 1952, ko so komunisti zažgali v Novem mestu na železniški postaji tedanjega ljubljanskega škofa Antona Vovka. Čeprav je preživel, si ni nikoli opomogel. Tudi njegov kasnejši naslednik dr. Jožef Pogačnik je bil kot ljubljanski stolni kanonik zaprt več kot pet let. Vendar pritisk ni bil povsod enak, manjši je bil na Štajerskem in Primorskem. Spopad med dvema različnima ideologijama, cerkveno in marksizmom, je vodil do takšnega duhovnokulturnega in političnega režima, kjer ni bilo prostora za obe. Krajši konec je

potegnili Katoliška cerkev. S tem, da ji je oblast vzela vse premoženje, je želela ogroziti njen obstoj in doseči njeno popolno obvladovanje. Pregarjanje s strani komunistične oblasti je izviralo iz marksističnega pojmovanja, da je vera znamenje reakcionarne preteklosti, ki jo je potrebno izriniti iz družbenega dogajanja in javnega življenja. V pravnoformalnem smislu so bila ustavna izhodišča sledeča: načeloma je priznana svoboda vesti in veroizpovedi ter opravljanja verskih obredov; izpovedovanje vere je svobodno in človekova zasebna stvar; prepoved diskriminacije državljanov na podlagi verskega prepričanja; država in verske skupnosti so ločene, verske skupnosti pa enakopravne; prepovedana je zloraba vere v politične namene (ustava iz leta 1946, podobno tudi ustavi 1963 in 1974). Po drugi strani pa so obstajali tajna zakonodaja (tajni uradni list) in drugi skrivni, interni dokumenti, ki so tvorili paralelni pravni sistem, ki se je v Sloveniji pogosto nanašal na Rimskokatoliško cerkev kot notranjega sovražnika, s katerim sta se zlasti ukvarjali Služba državne varnosti in Služba javne varnosti, pa tudi organi milice (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 4–5; Kunc, 1995, str. 35; Zgodovina Cerkve na Slovenskem, 2005).

Leta 1952 je Jugoslavija prekinila vse diplomatske stike z Vatikanom, približno istočasno pa je bil odpravljen božič kot dela prost dan (Kunc, 1995, str. 36). Najbolj kritično obdobje se konča leta 1953, ko je bil v FLRJ sprejet prvi Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti. Te so prvič priznane kot pravni subjekti, dovoli se verski pouk v cerkvenih poslopih, ustanovitev verskih šol za vzgojo duhovnikov in izdajanje verskega tiska, verskim skupnostim lahko država nameni finančno podporo, zlasti za obnovo kulturnih spomenikov v njihovi lasti. Zakon povzema tudi ustavnopravna izhodišča. Ne ta zakon ne Uredba LRS za izvrševanje zakona o pravnem položaju verskih skupnosti, izdana leta 1961, se bistveno ne razlikujeta od drugega, republiškega Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti v SRS iz leta 1976, ki velja še danes (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 5).

S papežem Janezom XXIII. (1958) in kasneje z njegovim naslednikom se je odnos med Vatikanom in Jugoslavijo spremenil. Bistven je bil njun pogled na usklajevanje cerkvene doktrine z duhom sodobnega časa. Pri tem je bila pomembna koncilska usmeritev glede dialoga s sodobnim svetom in ekumenizmom. Koncil je sprejel načelo o ločitvi Cerkve od države, v tem času pa je Jugoslavija začela pridobivati ugled zaradi gibanja neuvrščenih. Tako je bila Jugoslavija prva socialistična država, s katero je začel Vatikan urejati odnose. Nove razmere v državi so pripomogle tudi k drugačni cerkvenopravni ureditvi Cerkve na Slovenskem. Za dele goriške nadškofije, tržaško-koprske in reške škofije v tedanji Jugoslaviji je Sveti sedež imenoval posebne administratorje, leta 1964 pa je ustanovil enotno administracijo za Slovensko Primorje (Kunc, 1995, str. 36; Zgodovina Cerkve na Slovenskem, 2005).

Jugoslavija je s Svetim sedežem leta 1966 podpisala t. i. "Beograjski protokol" (Protokol o razgovorima, koji su vođeni između predstavnika Vlade Jugoslavije i predstavnika Svete Stolice), ki predstavlja zgolj dvostransko izjavo o izhodiščih za ureditev odnosov med državo SFRJ in Katoliško cerkvijo v Jugoslaviji in na podlagi katerega pride med podpisnicama do

izmenjave diplomatskih predstavnikov. Država v njem potrjuje sicer že ustavno priznane pravice (svoboda vesti in veroizpovedi, ločitev cerkve od države, enakopravnost vseh verskih skupnosti, enakopravnost državljanov ne glede na veroizpoved, svobodno ustanavljanje verskih skupnosti in priznavanje njihove pravne subjektivitete), poleg tega pa še svobodno izvrševanje verskih zadev in obredov, spoštovanje popolne duhovne jurisdikcije Vatikana nad Katoliško cerkvijo v Jugoslaviji in omogočanje nemotenih stikov Cerkve z Vatikanom. Sveti sedež se zaveže k nevmešavanju v politične zadeve v skladu s svojimi odločitvami na II. vatikanskem koncilu in se opredeli proti kakršni koli obliki političnega terorizma ali podobnih oblik kriminalnega nasilja. Zaveže se tudi k ukrepanju po kanonskemu pravu v primeru, da bi do česa takšnega prišlo. Po podpisu tega protokola je oblast manj posegala v delovanje verskih skupnosti, a o pravi svobodi njihovega delovanja ne moremo govoriti (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 5).

V 80-ih in 90-ih letih je bila drža Slovenske cerkve posledica poveljnega odnosa med oblastjo in cerkvenimi predstavniki. Najpomembnejši preobrat v tem obdobju pa so bile prav gotovo prve večstrankarske volitve v Sloveniji leta 1990. Pomemben mejnik predstavlja Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti v Republiki Sloveniji, ki je leta 1991 odpravil prepoved organiziranja oziroma opravljanja t. i. dejavnosti splošnega oziroma posebnega družbenega pomena ter ustanavljanja organizmov za takšne dejavnosti (prej 4. odstavek 5. člena). Razveljavil je tudi 10. člen, ki je določal, da smejo verske skupnosti ustanavljati le verske šole za vzgojo duhovnikov in z njimi povezane internate ter organizirati občasne oblike ustreznega izobraževanja za osebe, ki duhovnikom pomagajo pri verskih obredih ali verskem pouku. Spričevalom in diplomam verskih šol je pod pogoji, ki jih določa zakon, priznal veljavnost javnih listin (nov 3. odstavek 7. člena), konkretno pa kot takšne navedel spričevala Srednje verske šole v Vipavi in Srednje verske šole v Želimlju ter diplome Teološke fakultete. Deloma je Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti razveljavil tudi leta 2002 sprejeti Zakon o javnih zbiranjih (Uradni list RS, št. 59/02), ki je na novo uredil vprašanje verskih obredov.

Ko danes presojava zakon iz leta 1976, se nam zdi ureditev bolj pomanjkljiva kot pa nedemokratska, kar je v času nastanka nedvomno bila. Bistveno ločnico je tu leta 1991 začrtala nova ustavna ureditev samostojne države Slovenije, ki izhaja iz načela, da je dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano (5. odstavek 15. člena Ustave). V prejšnji ureditvi, ki je izhajala iz načela, da je prepovedano vse, kar ni izrecno dovoljeno, pa je ureditev dejavnosti verskih skupnosti s skromnimi 23 členi zakona pomenila, da je vse ostalo zanje prepovedano.

V neposredni zvezi s preseženim strogim razumevanjem načela laičnosti države je tudi določba Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti (1976, člen 1), ki pravi da je "izpovedovanje vere človekova zasebna stvar". V sobesedilu ustavnopolitičnega sistema in časa, v katerem je zakon nastal, je to pomenilo pozasebljanje vsega verskega. Takšna

zakonska določba ni v skladu z 41. členom sedanje Ustave, po katerem je izpovedovanje vere in drugih opredelitev tudi v javnem življenju svobodno (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 5–6).

2 RELEVANTNI PRAVNI VIRI O POLOŽAJU VERSKIH SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

Z nekaterimi členi Ustave Republike Slovenije se je leta 1991 uredilo razmerje med državo in verskimi skupnostmi (Priloga 1). Poleg nje so na položaj le-teh vplivale tudi odločbe Ustavnega sodišča (Priloga 2). V pravnem redu Republike Slovenije pravni položaj verskih skupnosti neposredno sodoloča Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v Republiki Sloveniji in še vrsta zakonov z najrazličnejših pravnih področij, ki v svojih določbah izrecno omenjajo verske skupnosti ali na tak ali drugačen način varujejo svobodo veroizpovedi. Relevantni so tudi vsi tisti v državi veljavni splošni pravni akti, katerih naslovnik je generično pravna oseba oziroma pravna oseba civilnega prava (Priloga 3). Republika Slovenija je sklenila še vrsto sporazumov in mednarodnih pogodb z verskimi skupnostmi.

2.1 Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v Sloveniji

Leta 1976 je bil v takrat še Socialistični republiki Sloveniji izdan zakon, ki je natančneje uredil pravni položaj verskih skupnosti v Sloveniji in ki velja še danes, kljub temu da se vse bolj kažejo njegove pomanjkljivosti, saj verske skupnosti niti ne definira niti ne določa minimalnih kriterijev za njihovo ustanovitev (npr. najmanjše število članov, ustanovni akt oziroma statut z določeno vsebino, organi zastopanja, postopek registracije). Z njegovo uveljavitvijo so se na območju Republike Slovenije prenehale uporabljati določbe zveznega Temeljnega zakona o pravnem položaju verskih skupnosti in prenehala je veljati republiška Uredba za izvrševanje zakona o pravnem položaju verskih skupnosti. Sam Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v SRS iz leta 1976 je bil kasneje še dvakrat spremenjen oziroma dopolnjen: leta 1986 so bile spremenjene oziroma dopolnjene kazenske določbe, leta 1991 pa so bile vnešene pomembne vsebinske spremembe, ki so v Sloveniji prvič omogočile ustanavljanje in delovanje konfesionalnih zasebnih šol. V zakonu so bili nadalje večkrat spremenjeni tudi zneski denarnih kazni za prekrške (zakoni o spremembah in dopolnitvah Zakona o prekrških iz leta 1991 in leta 1993 Uradni list RS, št. 10/91, 13/93 in 66/93 ter Zakon o uporabi denarne enote RS Uradni list RS, št. 17/91), pristojni organi (Zakon o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin iz leta 1994, Uradni list RS, št. 29/95) ter črtane določbe o verskih obredih, ki jih od leta 2002 ureja Zakon o javnih zbiranjih iz leta 2002 (Uradni list RS, št. 59/02).

Zakon zagotavlja svobodo izpovedovanja vere, ki jo opredeljuje kot človekovo zasebno stvar, zagotavlja svobodo včlanjevanja v verske skupnosti oziroma sodelovanja pri njenih dejavnostih in prepoveduje diskriminacijo občana (danes posameznika) na podlagi njegove veroizpovedi. Ob tem določa svobodo ustanavljanja verskih skupnosti, ki imajo vse enak

pravni položaj, so od države ločene in so - v okviru pravnega reda - svobodne pri opravljanju verskih zadev. So pravne osebe po civilnem pravu, pravno subjektiviteto pa pridobijo s prijavo Komisiji SRS za odnose z verskimi skupnostmi (danes Urad Vlade Republike Slovenije za verske skupnosti). Zakon vsebuje tudi vrsto drugih določb, ki se nanašajo na verski tisk, izobraževanje v smislu ustanavljanja verskih šol in posebej verskega pouka, pastoralno dejavnost verskih skupnosti, financiranje in druge premoženjske pravice verskih skupnosti ter za kršitve predvideva tudi kazenske sankcije (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 9–10).

2.2 Sporazum med Svetim sedežem in Republiko Slovenijo o pravnih vprašanjih

Leta 1999 je prišlo do podpisa Soglasja Komisije Vlade Republike Slovenije za rešitev odprtih vprašanj Rimskokatoliške cerkve s Komisijo Slovenske škofovske konference Rimskokatoliške cerkve v Republiki Sloveniji za ureditev odnosov z državo. Leta 2000 sta bila podpisana tudi dodatna Sporazuma Vlade Republike Slovenije s Slovensko škofovsko konferenco o duhovni oskrbi vojaških oseb v Slovenski vojski. Do prave mednarodnopravne pogodbe med državo Republiko Slovenijo in Svetim sedežem kot mednarodnopravnim subjektom pa je dejansko prišlo šele 14. decembra leta 2001, ko je bil podpisan Sporazum med Svetim sedežem in Republiko Slovenijo o pravnih vprašanjih. Ratificiran je bil v Državnem zboru Republike Slovenije 28. 1. 2004. Podobne sporazume ima sklenjene večina evropskih držav, tudi takšne, ki na načelni ravni sprejemajo načelo ločitve, npr. Avstrija, Bavarska, Italija, Španija. Tudi Hrvaška je leta 1997 podpisala tri takšne sporazume s Svetim sedežem: o dušebrižništvu (kuratski službi oziroma pastorali) katoliških vernikov, o sodelovanju na področju vzgoje in kulture ter o pravnih vprašanjih (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 11–12).

2.3 Predlog zakona o verski svobodi in o verskih skupnostih

Predlog novega zakona je pripravljen v skladu z novimi ustavnimi izhodišči ter primerljivo s pravnimi ureditvami v drugih demokratičnih evropskih državah. Ureja versko svobodo vsakega posameznika in uveljavitev njegovih pravic v zvezi z izpovedovanjem vere. Te zagotavljajo, da ima vsakdo svobodo pri izbiri ali sprejetju vere in druge opredelitve vesti ter da lahko svobodno izraža versko ali drugo prepričanje, ki ga izvršuje sam ali skupaj z drugimi, zasebno ali javno. Gre za pravice, ki so enako urejene v vseh demokratičnih družbah in jih mora Slovenije spoštovati že na podlagi Evropske konvencije o človekovih pravicah, Splošne deklaracije človekovih pravic in Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah. Na drugi strani predlog zakona ureja kolektivni vidik izvrševanja verske svobode, ki se odraža v pravni ureditvi položaja verskih skupnosti oziroma cerkva, uveljavitvi nekaterih pravic verskih skupnosti, katere so v sodobnem svetu veljavne kot normalne in nujno potrebne za njihovo delovanje. Ureditev teh vprašanj se v svetu razlikuje, saj izhaja iz zgodovine in tradicije vsake posamezne države, vendar kljub temu najdemo nekatere podobnosti, ki so bile upoštevane pri pripravi zakona. Novi zakon naj bi ustrezno določil kriterije za registracijo verskih skupnosti, kar zdaj sploh ni urejeno. Nobena verska skupnost

se ni dolžna registrirati, vendar bi s tem pridobila določene pravice. Te pravice ne kršijo ustavnega načela o ločitvi države in verskih skupnosti, ampak predstavljajo pozitivno sodelovanje. Kot kompromis med načelom ločitve in med pravico staršev do vzgoje svojih otrok predlog zakona predvideva, da se verski pouk ne bi izvajal kot del šolskega programa, ampak bi se priznal samo kot oprostitev od enega izmed obveznih izbirnih predmetov oziroma vsebin, da bi se s tem učence razbremenilo. Po novem bi se otroci lahko sami odločali o svoji verski svobodi, že ko dopolnijo 15 let in ne šele s polnoletnostjo. Petnajst let je tista starostna meja, ki jo za pridobitev tako imenovane verske polnoletnosti pogosto določajo tuje ureditve, poleg tega pa po slovenskem pravu predstavlja starostno mejo, ko otroci pridobijo delno poslovno sposobnost. Financiranje verskih skupnosti se načeloma ne bi bistveno spremenilo. Že doslej so lahko prejemale donacije in druge prispevke fizičnih in pravnih oseb kot tudi gmotno podporo s strani države ali lokalnih skupnosti. Prav tako je država pokrivala del prispevkov od najnižje osnove za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje duhovnikov ter za obvezno zdravstveno zavarovanje. Povečal bi se le odstotek, ki bi ga pokrivala država, in sicer od 42 % na 100 %, kot v Sloveniji velja za kulturne in umetniške delavce. V Slovenski vojski vojaški kaplani in drugi pastoralni uslužbenci že skrbijo za duhovno oskrbo oseb, medtem ko naj bi predlagani verski kurati omogočili izvrševanja verske svobode tudi v drugih primerih, ko je svoboda gibanja oseb iz različnih razlogov znatno omejena (v zaporih, v bolnišnicah, v domovih za ostarele ipd.). Poleg tega predloga zakona ureja prostorsko ureditev in dovolitev gradnje verskih objektov za verske skupnosti, seveda v dogovoru z lokalno oblastjo.

Predlog novega zakona je le prvi korak na poti k ustrezni ureditvi vprašanj svobode religije in verskih skupnosti. Za sprejem takšne ali drugačne rešitve bo potrebno doseči družbeni konsenz in uskladiti različne interese, ki vladajo v isti državi. S pravnega vidika bo pri tem potrebno preseči nekatera zastarela načela trenutno veljavnega zakona in se ravnati po določbah mnogo modernejše Ustave RS in mednarodnih standardov, ki na tem področju veljajo v Evropi (Prepeluh, 2004, str. 15).

Izvajanje predlaganega zakona, ki predvideva povečanje prispevka od najnižje pokojninske osnove za socialno zavarovanje verskih uslužbencev (duhovnikov) od sedanjih 42 na 100 odstotkov bi povzročilo povišanje finančne obremenitve proračuna Republike Slovenije od porabe 336,331.000,00 SIT (podatki za leto 2003) za 464,457.000,00 SIT na skupno vsoto 800,788.000,00 SIT letno. Ob upoštevanju predvidene porabe za leto 2005, za katero je sedaj v proračunu predvidenih 349,872.000,00 SIT (za 42 % prispevkov), bi bilo potrebno v primeru dviga na 100 % v letu 2005 zagotoviti povečan obseg proračunskih sredstev za 483,156.000,00 na skupno vsoto 833,028.000,00 SIT v letu 2005 (Šturm, Ivanc, Prepeluh, 2004, str. 13).

3 FINANCIRANJE DEJAVNOSTI CERKVE S STRANI DRŽAVE

V Cerkvem zakoniku kanon 1254 pravi: "Katoliška cerkev ima neodvisno od državne oblasti naravno pravico pridobivati, imeti, upravljati in odtujevati premoženje za namene, ki so ji lastni. Nameni, ki so ji lastni, pa so predvsem: opravljanje božje službe, dostojno vzdrževanje klerikov in drugih služabnikov, opravljanje del svetega apostolata in krščanske dobrodelnosti, predvsem do ubogih" (Zakonik cerkvenega prava, 1999, str. 491).

Za zagotavljanje normalnega razvoja in izvajanja cerkvenih dejavnosti so potrebna določena gmotna sredstva, saj Cerkev opravlja v družbi pomembno poslanstvo; poleg strogo verskega opravlja še vzgojno-izobraževalno, socialno-karitativno in umetniško-varstveno vlogo. Nobena pomembnejša ustanova ali organizacija se dolgoročno ne more vzdrževati samo s prostovoljnim delom svojih članov. Potrebuje tudi bolj trajna in stalna sredstva, s katerimi zagotavlja gmotno osnovo (stavbe, opremo) in pravično plačuje delo svojih uslužbencev. Tako je bilo v zgodovini, saj se je cerkveno imetje vedno nabralo iz darov vernikov in je postalo vir trajnih dohodkov. V modernem času pa je veliko takšnih virov dohodkov izgubilo svoj pomen (npr. zemljiške posesti) (Dopolnjeno delovno gradivo po 1. sinodalnem zasedanju, 2000).

Potrebno je tudi upoštevati izjemno veliko število bogoslužnih objektov Rimskokatoliške cerkve. Na območju Slovenije ima 2880 cerkva ali v povprečju več kakor tri cerkve na posamezno župnijo. Stroški vzdrževanja vseh cerkva predstavljajo znatno finančno breme župnij. Cerkve so na podlagi Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 7/99) uvrščene med nacionalno kulturno dediščino. Številni slikarski, kiparski in podobni dosežki (npr. freske in kipi v cerkvah) pa so umetnostni in arhitekturni spomeniki. Dragocena sestavina slovenske kulturne dediščine je 19 samostanskih knjižnic, ki skupaj s t. i. srednjeveškimi knjižnicami Rimskokatoliške cerkve tvorijo neprecenljiv knjižni fond z več sto tisoč knjižnimi enotami (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 29).

Glavni vir cerkvenih dohodkov so prostovoljni darovi vernikov. Sem je treba všteti tudi tiste darove, ki so bili dani v preteklosti in ki sedaj predstavljajo lastne cerkvene finančne vire. Vzdržuje se tudi iz dohodkov lastnega premoženja, nagrad in prispevkov za opravljene verske obrede. Končno pa v nekaterih državah obstaja možnost, da tako verniki kakor tudi drugi prispevajo k financiranju Cerkve v obliki dela dohodnine, o katerem odloča davkoplačevalec. Cerkev je dolžna poskrbeti za učinkovit nadzor nad razpolaganjem in uporabo gmotnih sredstev. O gospodarni in namenski uporabi teh sredstev je potrebno pošteno obveščati vsaj darovalce.

Vodenje cerkvenih gospodarskih ustanov mora biti strokovno in prežeto s posebno odgovornostjo. Biti mora vzor urejenega in preglednega poslovanja. Pregledna uporaba gmotnih sredstev in preudarno gospodarjenje v skupno dobro je osnovni pogoj za večanje

gmotnih možnosti in s tem tudi omogočanje uresničitve novih programov in nalog Cerkve. (Dopolnjeno delovno gradivo po 1. sinodalnem zasedanju, 2000).

3.1 Financiranje v Evropi

3.1.1 Splošno

Zaradi različnih zgodovinskih vplivov in kulturnih posebnosti so se v evropskih državah izoblikovali različni načini financiranja cerkve, cerkvenih ustanov in dejavnosti. Ohranila sta se dva bistvena sistema, ki odražata odnos države do verskih skupnosti:

1. sistem, v katerem država financira Cerkev, njene dejavnosti in ljudi v cerkvenih službah (Belgija, Luksemburg, Grčija);
2. sistem, v katerem pripadniki sami financirajo Cerkev. Vernike v tem sistemu veže dolžnost podpirati Cerkev in ji pomagati pri bogoslužju, dostojnem vzdrževanju cerkvenih služb, dobrodelnosti itd. Katoliška cerkev ima tudi pravico zahtevati od vernikov, kar potrebuje za namene, ki so ji lastni. Znotraj tega sistema so se (v državah EU) izoblikovali štiri načini financiranja Cerkve s strani njenih vernikov:
 - a) sistem nabirk, t. i. kolekt, ki je značilen za Francijo, Portugalsko, Irsko, Nizozemsko in tudi za ZDA;
 - b) sistem obvezne cerkvene dajatve, ki je značilen za Avstrijo; verniki oddajo dajatev Cerkvi;
 - c) obvezni cerkveni davek za vse pripadnike Cerkve; davek pobira država v imenu Cerkve in zanj: ta sistem je značilen za Nemčijo, nekatere švicarske kantone in skandinavske države;
 - d) druge oblike dajatev, ki jih upoštevajo davčne službe pri odmeri osebnega davka; v Italiji lahko vernik nakaže vsoto 0,8 % od osebnih dohodkov za Cerkev ali druge humanitarne organizacije. Tudi španski sistem je podoben, na Madžarskem pa velja pravilo 1 %.

Navedeni načini se ponavadi delno kombinirajo z različnimi državnimi subvencijami. Namenjene so predvsem karitativni, vzgojni in izobraževalni dejavnosti Katoliške cerkve in nekaterih drugih cerkva oz. verskih skupnosti ter duhovni oskrbi v vojski, policiji, bolnicah in drugih zavodih kot tudi v skrbi za kulturne spomenike (Drenik, Šturm, 2003, str. 47–48).

3.1.2 Pregled po nekaterih državah

Ker je Slovenija pravno in tudi dejansko vključena v EU in s tem v evropski kulturno-civilizacijski prostor, je smiselna primerjava ustavnopravnih sistemov v posameznih državah članicah. Različne pravne podlage in različno temeljno izhodišče omogočajo zelo podobno reševanje konkretnih pravnih in dejanskih vprašanj. Za navedeno pravno področje je značilen "direkten vpliv različnih zgodovinskih izkušenj, emocionalnih vezi in bazičnih prepričanj posameznih evropskih držav". "Raznolikost pravnih ureditev položaja verskih skupnosti zrcali

raznolikost posameznih nacionalnih kultur in identitet" (Predlog zakona o verskih skupnostih, 1998).

Nemčija pozna specifično obliko ločitve cerkve in države, ta ločitev je pozitivna in je zgrajena na medsebojnem sodelovanju, spoštovanju in upoštevanju. Cerkevno premoženje je zaščiteno z ustavnopravno prepovedjo sekularizacije. Cerkev se do 80 % financira s cerkvenim davkom, ki ga za Cerkev pobira država, in sicer 8 do 9 odstotkov od osebnega dohodka in davčne sposobnosti. K plačilu davka so zavezani le člani tiste cerkve, ki je upravičena do cerkvenega davka. Slednji je v Nemčiji posledica ponavljajočih se sekularizacij cerkvenega premoženja v 19. stoletju. Tako so razbremenili državni proračun glede dolžnosti do cerkva, ki so izvirale v spremenjenem odnosu do sekularizacije. Za razbremenitev plačila cerkvenega davka je potreben izstop iz cerkve. Leta 1992 sta dve največji cerkvi iz naslova cerkvenega davka skupaj prejeli okoli 17,1 milijarde nemških mark. Pomemben vir za nekatere cerkvene ustanove je, da so del splošnega javnega sistema financiranja (otroški vrtci, zasebne šole, bolnišnice ...). Cerkve uživajo vrsto davčnih in pristojbinskih oprostitvev ter olajšav, ki se obravnavajo kot "negativne" državne dajatve. Cerkveni davek in sredstva, namenjena za človekoljubne namene, se lahko izvzamejo iz davka na osebni dohodek. Velike cerkve v Nemčiji zaposlujejo skupaj več kot 600.000 oseb. Njihov pomen v vlogi delodajalca je zato očitno (Ivanc, 2000, str. 87–90).

Francija je država s katoliško tradicijo, čeprav so religiozni običaji v njej dandanes manj razširjeni. V obdobju starega režima je bila Katoliška cerkev lastnik obsežnih zemljišč, s katerimi je pokrivala svoje denarne potrebe. Leta 1789 je ustavodajna skupščina ta zemljišča z dekretom nacionalizirala, kupnina od njihove prodaje pa je pripadla državi za kritje proračunskega primanjkljaja. V zameno se je država zavezala zagotavljati duhovnikom primerne plače. Država in lokalne oblasti so v času konkordata bolj ali manj velikodušno financirale štiri priznane cerkve. Po letu 1905 je zakon ukinil cerkveni proračun, duhovniške plače ter vse ostale subvencije, ki so jih cerkve prejemale iz javnih sredstev. Ukinjena je bila tudi lastninska pravica nad cerkvenimi zgradbami in drugimi sakralnimi objekti, ki so prešli v državno last. Vendar Cerkev vse cerkvene zgradbe in druge objekte nemoteno in brezplačno uporablja, država pa kot lastnica objektov nosi stroške za njihovo vzdrževanje in prenovo. Država direktno ne subvencionira nobene cerkve oz. verske skupnosti, vendar omogoča organizacijam, ki delujejo na verskem oz. cerkvenem področju in ki pridobijo status javno koristne organizacije, prejemanje javnih finančnih sredstev s strani države, lokalnih skupnosti in drugih javnih teles. Od leta 1978 država omogoča socialno zavarovanje duhovnikov. Ustavno nesporno je tudi financiranje verskih zasebnih šol s strani lokalnih skupnosti, zlasti občin in drugih javnih teles. Neposredna državna pomoč cerkvam je uveljavljena v treh departmajih vzhodne Francije, kjer je v veljavi tudi konkordat s Svetim sedežem. V preostalem večinskem delu Francije je uveljavljena znatna posredna gmotna podpora države. Poleg že omenjene brezplačne uporabe sakralnih objektov v lasti države in državnega financiranja njihovega vzdrževanja in prenove daje država verskim in škofijskim združenjem za dobo 99 let zelo ugodna posojila za zidavo novih sakralnih objektov. Davčni sistem, ki se

nanaša na verska in škofijska združenja, je izjemno ugoden. Posamezniki in podjetja zmanjšujejo davčno osnovo za zneske donacij, namenjenih zidavi in vzdrževanju cerkvenih stavb ter opravljanju človekoljubnih, izobraževalnih, socialnih in družinskih dejavnosti. Zakon iz leta 1987 (loi du Mécénat) je te možnosti še povečal. Močno je zvišal znesek donacij, poleg tega je mednje vključil tudi donacije za plače duhovnikov. Cerkev se danes financira iz dveh virov: zasebnih prostovoljnih darov in s posredno državno pomočjo v oblikah, ki ne veljajo za subvencije. Princip solidarnosti blaži razlike med župnijami ter med bogatimi in revnimi območji (Kunaver, Erjavec, 2000, str. 163–165).

Cerkveni prispevek v Avstriji je urejena oblika podpiranja številnih cerkvenih dejavnosti. Naša sosedja je edina država v EU, ki ima obvezen cerkveni davek, ki izhaja iz leta 1939. Področje ureja Zakon o cerkvenih prispevkih, ki je bil uveden z namenom uničiti cerkveno organizacijo v Avstriji s "privatizacijo cerkvenih prispevkov" in je bil po vojni prevzet v pravo Republike Avstrije. Davek so dolžni plačevati vsi polnoletni člani določene cerkve neodvisno od tega, ali se poslužujejo cerkvenih storitev. Osnovo za izračun prispevka predstavljata osebni dohodek in premoženje. V grobem znaša ta približno 1,1 % osebnega dohodka. Obstajajo tudi določene državne subvencije za vzdrževanje cerkvenih kulturnih spomenikov. Cerkvam in verskim skupnostim Ustavni zakon zagotavlja uporabo določenih zavodov, ustanov in fondov za bogoslužje, pouk in dobrodelne namene. Korporacije zakonsko priznanih cerkva in verskih skupnosti uživajo določene davčnopravne olajšave, če služijo izključno cerkvenim namenom (oprostitev davka na dohodek, davka na premoženje, davka na dodano vrednost, zemljiškega davka, davka na dediščino in darila). Katoliški in nekaterim drugim verskim skupnostim je Avstrija dolžna plačevati odškodnino za denarne škode, ki so nastale zaradi nacistične zakonodaje oziroma izgrede v nacističnem času. Škofija Innsbruck je npr. leta 1996 dobrih 80 % svojih prihodkov zbrala s cerkvenimi prispevki (skoraj 11 % predstavljajo prispevki države, dobrih 6 % dohodki iz premoženja in 3 % drugi dohodki). Od tega so 46 % porabile župnije za materialne stroške in stroške osebja, 29 % za materialne stroške in stroške osebja raznih institucij (Karitas, šolski uradi, cerkveno sodišče ...), skoraj 8 odstotkov je bilo namenjenih izobraževanju, 5 % gradbeni dejavnosti itd. (Prepeluh, 2000, str. 128–131).

Za nekaterimi drugimi avstrijskimi škofijami se je sedaj tudi celovška odločila za posebne namene pri sprejemanju cerkvenega prispevka. Tako je del cerkvenega prispevka mogoče nameniti eni od šestih cerkvenih potreb: za izobraževanje bodočih duhovnikov, mladinski dom v Krki, koroške misijonarje na tujem, pomoč ljudem v stiski na Koroškem, izobraževalna domova v Št. Juriju ob Jezeru in Sodalitas v Tinjah (Cerkveni prispevek na Koroškem, 1996, str. 2).

V Italiji od januarja 1990 dalje, po novem konkordatu med državo in Cerkvijo, duhovniki ne prejema več plače. Verniki financirajo verske dejavnosti s tem, da od svojega osebnega dohodka nakažejo Cerkvi oz. verski skupnosti, humanitarni ali socialni ustanovi 0,8 %, kar se upošteva kot olajšava pri davčni napovedi. Država nosi vse stroške za katoliško versko vzgojo

v šolah (Drenik, Šturm, 2003, str. 20). Podjetnikom je tudi omogočeno, da darujejo za Cerkev, pri čemer ta izdatek ni obdavčen. Takšna davčna politika ni samo sad specifičnih zgodovinskih okoliščin razmerja med Cerkvijo in državo v Italiji, ampak tudi znamenje t. i. pozitivne laičnosti (države), ki pač pragmatično ugotavlja pozitivne zasluge Cerkve (oz. cerkva - sporazum velja še za Adventistično cerkev in Božjo skupnost) za vzgojo dobrih državljanov, za skrb pri vzdrževanju in obnovi cerkva (umetnostnozgodovinskih objektov) in za prosvetno-kulturno delo (Marc, 1990, str. 15). L. Spinelli v svoji knjigi *Il diritto ecclesiastico* piše, da je italijanski način financiranja cerkve zelo primeren za države EU in da že gredo v to smer nekatere države EU.

Temelj odnosov med državo in verskimi skupnostmi v Belgiji je ustava iz leta 1831. Med Cerkvijo in državo vlada princip ločenosti, vendar je poudarjeno sodelovanje, medsebojna neodvisnost in samostojnost na lastnem področju. Verske skupnosti so pravne osebe in so zelo cenjene, posebno še, če delujejo na socialnem področju. V zaporih je poskrbljeno za duhovno oskrbo; več kot 60 % otrok obiskuje katoliške šole. V javnih šolah je omogočen verski pouk ali pouk o verski etiki za tiste, ki niso izbrali verskega pouka. Država pomaga Katoliški cerkvi pri obnovi verskih stavb, šol in fakultet ter financira zaposlene v verskih ustanovah. Cerkev skoraj nima lastnega premoženja.

V Belgiji imajo sistem priznavanja ver oziroma cerkva. V ustavi je določilo, da so duhovniki priznanih cerkva plačani od države. Vsako Cerkev oziroma vero priznajo s posebnim zakonom. Vlogo za tak zakon je treba vložiti na Ministrstvo za pravosodje, ki presodi, ali pripravi predlog takega zakona. Roki za morebitno odločitev ne obstajajo. Na ministrstvu presoja predvsem število vernikov (najmanj 25.000), družbene korenine vere, čas obstoja na tem ozemlju in stabilnost cerkvene organizacijske strukture, ki mora biti dovolj dobro organizirana, da predstavlja cerkveno vodstvo pri civilnih oblasteh. Lahko ima tudi pomen za večjo skupino priseljencev. To so na primer upoštevali pri priznanju Pravoslavne cerkve. Doslej so priznane katoliška, protestantska pravoslavna (grška in ruska), anglikanska, izraelitska in muslimanska. Priznana pa je tudi organizirana skupnost nekonfesionalnih prepričanj, kateri država tudi plačuje "duhovnike" (Šturm, Ivanc, Prepeluh, 2004, str. 22).

Belgija in Irska kotirata v smislu religiozne koncentracije približno enako visoko, čeprav se zelo razlikujeta po številu tedenskih obiskovalcev verskih obredov. Razlike so vidne tudi v stopnji državne regulacije religije. Irska katoliška cerkev uradno ne dobiva državnih subvencij, niti sredstev za plačevanje cerkvenega osebja; tudi cerkvenega davka ni. Za Belgijo je značilna močna vez med Cerkvijo in državo. Čeprav ustava priznava več veroizpovedi, med katerimi ima daleč največjo težo Katoliška cerkev, je njihovo delovanje še kako povezano z državnimi fondi. Tako pomaga vlada pri obnovi verskih stavb, šol in fakultet in subvencionira razvit šolski sistem Katoliške cerkve ter zaposlene v verskih ustanovah. Cerkev skoraj nima lastnega premoženja. Obstaja tudi poseben urad, ki skrbi za stike med verskimi skupnostmi in državo. Iz vsega tega sledijo tudi nekatere obveznosti - na primer ta, da duhovniki ne smejo kritizirati posvetne oblasti, ko opravljajo svojo dolžnost. Lahko bo rekli, da takšna

soodvisnost ni zastonj. Še višja cena pa se v luči ekonomske teorije kaže v številu tedenskih obiskovalcev verskih obredov, ki doseže na Irskem 82, v Belgiji pa 30 % prebivalstva (Kramžar Klemenčič, 1999, str. 14; Drenik, Šturm, 2003, str. 20).

Na Češkem na ustavni ravni temeljna načela razmerja med državo in verskimi skupnostmi določa Listina temeljnih pravic in svoboščin iz leta 1991. Ustava Češke republike iz leta 1993 jo je inkorporirala v celoti. Listina določa, da češka država temelji na demokratičnih vrednotah in da se ne sme vezati na nobeno ideologijo ali religijo; cerkve in verske skupnosti so avtonomne na verskem področju, zlasti pri oblikovanju svojih teles in imenovanju duhovnikov neodvisno od državne oblasti.

Registrirane cerkve lahko v skladu z zakonom zaprosijo za dovoljenje za učenje religije v državnih šolah, določijo osebe za duhovno oskrbo vojske, zaporov in drugih zavodov, državno financiranje, sklepanje zakonskih zvez, ustanavljanje cerkvenih šol, pravico do zaščite spovedne molčečnosti (Šturm, Ivanc, Prepeluh, 2004, str. 23–25).

Na Nizozemskem država splošnega financiranja verskih skupnosti ne izvaja. Vendar k rednemu vzdrževanju cerkvenih objektov prispeva država do 60 %, ob njihovi prenovi pa do 90 % s tem povezanih stroškov. Država namenja posebna sredstva verskim skupnostim tudi za njihove nastope v javnih elektronskih medijih in jim zagotavlja v ta namen določeno kvoto ur (npr. Katoliški cerkvi 100 ur na nacionalnem TV-programu in 250 ur na nacionalnem radijskem programu letno).

V Luksemburgu država financira klerike in cerkvene uslužbenke. Verske skupnosti so pravne osebe. Država subvencionira socialno in karitativno dejavnost Cerkev, šole, semenišča (Drenik, Šturm, 2003, str. 21).

Madžarska je v letu 1998 v davčnem poročilu za leto 1997 dala davkoplačevalcem možnost, da namenijo 1 % od osebnih dohodkov (income tax) neposredno določeni cerkvi po lastni izbiri ali pa v javni sklad. Naslednji 1 % je lahko usmerjen nevladnim organizacijam, muzejem, gledališčem in drugim javnim institucijam. Madžarski sistem je dokaj zapleten, zato se je v zadnjih letih za ta način plačevanja odločilo le malo davkoplačevalcev. Za razliko od italijanskega sistema na Madžarskem davkoplačevalci plačajo 1 % od lastnega dohodka, zato so upokojenci in spodnji razred davkoplačevalcev izločeni iz sistema. Posledica tega je, da ima le določen krog državljanov vpliv na porazdelitev tega fonda. Cerkev lahko na Madžarskem tudi sprejemajo darila večje vrednosti, ki niso oproščena davkov, lahko ustvarjajo določen dobiček. Cerkev uživajo podobne ugodnosti kot neprofitne organizacije, tako so denimo oproščene lokalnih davkov in dajatev (Drenik, Šturm, 2003, str. 47).

3.2 Financiranje v Sloveniji

Ob popisu prebivalstva leta 1991 se je 71 % prebivalcev izreklo za katoličane, ob popisu prebivalstva leta 2002 pa se je za katoličane izreklo 58 % prebivalcev (na vprašanje pa ni želelo odgovoriti 15,7 % prebivalcev). Rimskokatoliška cerkev je brez dvoma najboljše organizirana in najbolj aktivna verska skupnost v Sloveniji (humanitarne dejavnosti, npr. Karitas; izobraževanje, npr. štiri gimnazije; verouk v župnijah), je pomemben element civilne družbe in kot tako jo je možno tudi s pravnega vidika obravnavati drugače kot ostale verske skupnosti, če želimo zadostiti načelu enakopravnosti, da je enaka stvarna stanja potrebno obravnavati enako, neenaka pa različno.

Za urejanje odnosov med državo in Cerkvijo je bila 4. marca 1993 s sklepom Vlade RS ustanovljena Mešana krovna komisija Vlade RS in Rimskokatoliške cerkve, ki je imela 20 članov, po deset z vsake strani. Na prvi seji (24. marca istega leta) je komisija ustanovila pet podkomisij za naslednja področja:

- pravni položaj Rimskokatoliške cerkve in Vlade RS,
- vzgoja in izobraževanje,
- finance, gospodarstvo in socialna vprašanja,
- pastorecija posebnih kategorij občanov,
- varstvo kulturnih spomenikov in kulturno udejstvovanje.

Najbolj pereča vprašanja so se pojavljala glede izobraževanja (religiozno-etični pouk oziroma pouk o religijah, cerkveno šolstvo - šole in domovi, predšolska vzgoja, andragoški program), vračanja nacionaliziranega premoženja, globalnih rešitev financiranja, financiranja pastoralnih delavcev v bolnišnicah in financiranja obnove kulturnih spomenikov. Temeljno je bilo vprašanje interpretacije 7. člena Ustave (ločitev države in verskih skupnosti) in s tem v zvezi sklenitev mednarodnega sporazuma med državo Republiko Slovenijo in Svetim sedežem glede določenih pravnih vprašanj položaja Rimskokatoliške cerkve v Sloveniji. Mešana krovna komisija bila kasneje razpuščena oziroma je razpadla, saj državni in cerkveni del nista več našla skupnega jezika. V juliju 1997 sta se sestala predsednik nove državne komisije (predsednik vlade J. Drnovšek) in predsednik nove cerkvene komisije (ljubljski nadškof in metropolit F. Rode). Obe komisiji sta enakovredni in se za reševanje odprtih stvari med Rimskokatoliško cerkvijo in državo srečujeta, pogajata in dogovarjata na skupnih sejah. Leta 1999 je prišlo do podpisa Soglasja o pravnem položaju Rimskokatoliške cerkve v Republiki Sloveniji med Vlado Republike Slovenije in Škofovsko konferenco Rimskokatoliške cerkve v Republiki Sloveniji. Do prave mednarodnopravne pogodbe med državo Republiko Slovenijo in Svetim sedežem kot mednarodnopravnim subjektom pa je dejansko prišlo šele decembra leta 2001, ko je bil podpisan Sporazum med Svetim sedežem in Republiko Slovenijo o pravnih vprašanjih (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 27–28).

3.2.1 Premoženjskopравни položaj Katoliške cerkve

Verske skupnosti imajo tako kot vsi pravni subjekti v državi ustavno zagotovljeno pravico do zasebne lastnine in dedovanja (33. člen Ustave), pri čemer zakon določa način pridobivanja in uživanja lastnine tako, da so zagotovljeni njena gospodarska, socialna in ekološka funkcija ter načini in pogoji dedovanja (67. člen Ustave). Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti je (zaradi drugačnih ustavnih izhodišč v času njegovega nastanka) posebej opredelil, da smejo verske skupnosti v skladu z ustavo in zakoni v določenih mejah imeti lastninsko pravico na zgradbah in drugih nepremičninah. Določba danes niti ni več potrebna, saj ustava meja ne določa, pač pa le omejuje načine pridobivanja in uživanja lastnine, kar velja za vse. Na splošno velja za verske skupnosti glede nastopanja v pravnem prometu in fiskalnih zadevah vse tisto, kar velja za pravne osebe zasebnega prava, zlasti da nastopajo v pravnem prometu v okviru svoje dejavnosti samostojno, z vsemi pravicami in obveznostmi, v svojem imenu in za svoj račun.

Verske skupnosti v Sloveniji samostojno razpolagajo s svojimi sredstvi, ki jih pridobivajo:

- iz dohodkov iz lastnega premoženja,
- iz nagrad in prispevkov vernikov za izvršene verske obrede in opravila oziroma storitve, ki jih nudijo vernikom,
- iz daril, dediščin in volil fizičnih in pravnih oseb,
- gmotno podporo jim lahko da(je) tudi država ali lokalna skupnost (Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti govori tu še o družbeni skupnosti); ta da lahko sredstva za povsem določen namen. Z njimi verska skupnost sama razpolaga, na zahtevo pa mora državnemu ali občinskemu organu predložiti poročilo o uporabi namensko dodeljenih ji sredstev.

Republika Slovenija neposredno ne financira delovanja verskih skupnosti. Za obnovo prvovrstnih kulturnih spomenikov v lasti verskih skupnosti lahko, če so uspešni na razpisu ministrstva za kulturo, dobijo nekaj sredstev, vendar je skupna razpoložljiva vsota le še petina tiste iz časa po osamosvojitvi. Država je pomagala le v primeru naravnih nesreč, kot na primer po potresu leta 1976, ali pa za določene kulturne spomenike, ki so bili razglašeni v Uradnem listu.

Cerkvenih davkov, ki bi bili civilnopravno iztožljivi, pri nas ne poznamo, saj ti v sistemu ločitve države in verskih skupnosti nimajo mesta. Prispevki vernikov so po izrecni določbi zakona povsem prostovoljni in jih je dovoljeno pobirati v obrednih in drugih prostorih verskih skupnosti, zunaj teh pa le z dovoljenjem pristojnega državnega organa. Za verske obrede, opravljene na željo posameznikov, smejo duhovniki sprejemati nagrade v denarju ali drugi običajni obliki (npr. poljščine, vino, itd.). Glede na tradicionalni sistem, uveljavljen znotraj verskih skupnosti skladno z njihovimi običaji, gre v teh primerih za darove, ki so običajni ob obredju verskih skupnosti. V Rimskokatoliški cerkvi se za opravljanje maše plača 3000 tolarjev, darovalec tudi izbere namen, v glavnem pa se maše plačujejo za umrle. Ta dar

duhovnik zapisuje v knjigo intencij. Kadar ima duhovnik več maš na dan (ob nedeljah in praznikih), se dar za drugo in tretjo mašo odda na škofijo (Zalaznik, 2004, str. 23–24; Marc, 1990, str. 15). Med mašo so tudi nabirke oz. tisto, kar katoličani prispevajo v pušico. Iz tega se financirajo vse obnove in zidave cerkva, karitativno delo, vzdrževanje duhovnikov in drugih cerkvenih uslužbencev ter cerkvenih šol. Zraven bi lahko prišteli še plačevanje velikih dolgov pri zidavah v zadnjih letih (Petrič, 1996, str. 3). V cerkvenem zakoniku je zapisano, da se mora duhovnik izogibati vsakemu vtisu, da gre za nekakšno trgovanje, hkrati pa je duhovnik dolžan opraviti mašo tudi, če oseba, ki si to želi, daru ne more plačati. V cerkvah so občasne namenske nedeljske nabirke, kar pomeni, da se vsa zbrana sredstva odvedejo za določen namen, npr. za Karitas, ki pomaga npr. žrtvam cunamija. Škof lahko določi, da se nabirke oddajo za pomoč pri gradnji ali obnovi cerkve v določeni župniji, ki je sicer samostojna enota. Za večje investicije ali prodajo nepremičnin mora župnija pridobiti poprejšnje soglasje škofa, ki mora biti v pisni obliki priloženo pogodbi, sicer ta ni veljavno sklenjena. Po predpisih je župnik dolžan voditi knjigo dohodkov in izdatkov župnijskega urada, t. i. blagajniški dnevnik. V inventarju mora popisati vso cerkveno imovino, premičnine in nepremičnine, dragocenosti in arhiv. Župnija mora ob koncu leta poslati škofu finančno poročilo za prejšnje leto in proračun za tekoče leto. Dekan (vodja dekanije, ki združuje več župnij) vsako leto v imenu škofa pregleda delo župnij. Vpogled v poslovanje imajo tudi župnijski gospodarski sveti in ključarji, o finančnem položaju župnije in zaključnem poročilu pa naj bi bili enkrat na leto obveščeni tudi vsi drugi verniki v župniji (Zalaznik, 2004, str. 23–24; Marc, 1990, str. 15).

Zaradi preteklih političnih razmer so bili prav darovi vernikov najpomembnejši vir financiranja verskih skupnosti. Razmere so se za največjo versko skupnost, Katoliško cerkev, močno spremenile zlasti z uvedbo denacionalizacije, v kateri je ena največjih upravičencev do nekdanj podržavljenega ji premoženja, zlasti gozdov, pa tudi nekaterih poslopij. Ko je vprašanje vračanja gozdov postala aktualna politična tema, je Cerkev sama izjavila, da je pripravljena na sporazum z državo o neki obliki stalnega financiranja, v zameno pa se je pripravljena odpovedati nekaterim kmetijskim oziroma gozdnim površinam.

Njen predlog financiranja zajema dohodke (Čepar, 2000, str. 327–328):

- iz naslova poprave krivic (zlasti denacionalizacije),
- iz versko-kulturnega prispevka (po vzoru Italije),
- iz naslova subvencij za programe ter dotacij za verske in kulturne spomenike s strani države in lokalnih skupnosti,
- preko neposredno plačanih služb s strani pristojnih ministrstev

Pravna podlaga za dodeljevanje gmotne podpore verskim skupnostim s strani države je vsebinsko skopi 20. člen Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti (1976): "Družbena skupnost lahko daje verskim skupnostim gmotno podporo. Z aktom, s katerim se da podpora, se lahko tudi določi, za kakšen namen se sme uporabiti. Verske skupnosti lahko same

razpolagajo z dodeljenimi gmotnimi sredstvi. Če je bila dana podpora namensko, lahko organ, ki jo je dodelil, zahteva poročilo o njeni uporabi". V skladu s tem namenjajo država ali lokalne skupnosti verskim skupnostim namensko in nenamensko gmotno podporo, ki je dana bodisi v neposredni (tj. z dajanjem finančnih sredstev) ali posredni (tj. z oprostitvijo dela davčnih obveznosti) obliki. V nadaljevanju prikazujemo nenamensko in namensko podporo, ki jo država daje preko Urada za verske skupnosti.

3.2.2 *Nenamenska gmotna podpora: pomoč verskim skupnostim*

Urad Vlade RS za verske skupnosti razpolaga s simboličnimi sredstvi za pomoč verskim skupnostim, ki jih razdeli po načelu odprtosti in pomena projekta verske skupnosti za širšo družbo. Verske skupnosti kot pravni subjekti konkurirajo tudi za druga sredstva iz državnega proračuna, in sicer za izvedbo določenih programov predvsem na socialnem področju. V letu 2003 je Urad za verske skupnosti prejel skupaj 4.562.831,002 tolarjev za pomoč verskim skupnostim. Ta sredstva so namenjena raznim verskim dejavnostim verskih skupnosti glede na prijavljene projekte. V nadaljevanju prikazujemo tudi podatke o pomoči za prejšnja leta ob upoštevanju dejstva, da je začetek te proračunske postavke leto 1995.

Tabela 1: Nenamenska proračunska sredstva za pomoč verskim skupnostim v SIT

Leto	Proračunska sredstva
1995	1.651.000,00
1996	1.800.000,00
1997	2.000.000,00
1998	2.000.000,00
1999	3.500.000,00
2000	3.500.000,00
2001	3.716.000,00
2002	3.788.893,00
2003	4.562.831,00

Vir: Prepeluh, Šturm, 2000, str. 30.

3.2.3 *Namenska gmotna podpora: prispevki duhovnikom*

Duhovnikom in redovnikom verskih skupnosti, ki jim je to edini poklic, povrne država prispevek delodajalca za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje duhovnikov kot državljanov Republike Slovenije, ki jim je to edini poklic. Ta sredstva na podlagi vladnega sklepa (tedaj: Izvršnega sveta Skupščine RS, številka 422-05/90-2/4-8, 18. marca 1991, v zvezi z 2. točko 5.

seje²⁾ v zvezi s pokojninskim, invalidskim in zdravstvenim zavarovanjem duhovnikov in redovnikov plačuje država. V letu 2002 je bilo v ta namen na račune verskih skupnosti, kamor se iz praktičnih razlogov mesečno nakazujejo tovrstna namenska sredstva za posamezne prejemnike, izplačano 282 milijonov tolarjev. Natančnejši podatki iz razdobja 1993–2003 o prispevkih duhovnikom kot posameznikom so razvidni iz preglednic in pojasnil Urada za verske skupnosti, ki jih objavljamo v nadaljevanju.

Tabela 2: Namenska proračunska sredstva v SIT 1993–2003

Leto	Odobrena sredstva	Izplačana sredstva
1993	153.600.000,00	116.509.392,00
1994	216.772.000,00	144.870.869,00
1995	180.000.000,00	169.866.818,00
1996	187.200.000,00	192.232.091,00
1997	195.000.000,00	195.000.000,00
1998	210.667.000,00	217.854.440,00
1999	223.544.000,00	223.879.964,00
2000	255.926.000,00	255.926.000,00
2001	294.203.517,00	293.022.104,00
2002	307.640.000,00	282.019.502,33
2003	337.431.000,00	336.331.000,00

Vir: Prepeluh, Šturm, 2000, str. 31.

Kot primer naj navedemo izračun prispevka za posameznega duhovnika v avgustu 2003:

NPO (najnižja pokojninska osnova) = 89.276 SIT (neto) x 1,58982 (količnik za preračun neto osnove v bruto osnovo) = 149.739,2 SIT (bruto NPO).

Urad plačuje za prispevke 15,94 % (8,85 % za pokojninsko zavarovanje in 7,09 % za zdravstveno zavarovanje).

² Iz cit. sklepa je razvidno, da so duhovniki že pred tem plačevali znižane prispevke, čas plačevanja pa se jim je v celoti upošteval v zavarovalno dobo. Sklep je torej namenjen ohranjanju pridobljenih pravic katoliških duhovnikov kot državljanov Republike Slovenije, pridobljenih v prejšnjem političnem sistemu, vendar odpravlja dotedanjo razlikovanje med katoliškimi duhovniki, ki so bili člani slovenskega duhovniškega društva, in tistimi duhovniki, ki vanj niso bili včlanjeni. Dotedanja pravna ureditev je temeljila na pogodbah o izvajanju socialnega zavarovanja katoliških duhovnikov v SR Sloveniji, ki jim je to edini poklic. Taka pogodba je bila sklenjena že 26. februarja 1964 (Uradni list SR Slovenije, št. 25/64). S pravnega vidika je relevantno, da so bili zavezanci za prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje oziroma za zdravstveno zavarovanje zavarovanci sami. Zbiranje in vplačevanje prispevkov pa so prevzeli pristojni škofijski ordinariati ali slovensko duhovniško društvo. Ob prvem vplačilu prispevkov je bilo treba priložiti seznam zavarovancev, pri naslednjih vplačilih pa dopolnilne sezname nastalih sprememb (odpad, prirast zavarovancev itd.). Po navedbah Evangeličanske cerkve v Sloveniji posebna pogodba s to Cerkvijo ni bila podpisana, v praksi pa se je izvajal enak sistem obravnavanja evangeličanskih duhovnikov, državljanov Republike Slovenije.

Za enega duhovnika je torej Urad plačal: 24.226,46 SIT/ mesec. Torej se posameznim verskim skupnostim izplačujejo sredstva glede na število zavarovancev.

Tabela 3: Število zavarovancev in vsota izplačanih sredstev po posameznih verskih skupnosti v avgustu 2003

Verska skupnost	Število zavarovancev	Vsota izplačanih sredstev v SIT
Rimskokatoliška cerkev	1080	26.164.576,80
Evangelikičanska cerkev	13	314.943,98
Binkoštna cerkev	7	169.585,22
Srbska pravoslavna cerkev	5	121.132,30
Islamska skupnost	11	266.491,06
Krščanska adventistična skupnost	10 (na lastno zahtevo samo zdravstveno zavarovanje)	107.757,58
SKUPAJ	1126	27.144.486,94

Vir: Prepeluh, Šturm, 2000, str. 32.

Duhovniki so tako kot vsi drugi zavezani k prijavljanju svojih dohodkov zaradi obdavčenja, lahko pa na podlagi 53. člena Zakona o dohodnini zahtevajo, da se jim dobiček ugotovi tako, da se od ustvarjenih prihodkov odštejejo odhodki v višini 40 % ustvarjenih prihodkov (podobno kot drugi samostojni delavci). Problem tu ponavadi ni toliko v višini njihovih dohodkov (saj so ti praviloma nizki), kot v opredelitvi, kaj dohodki duhovnika sploh so. Darovi, namenjeni za versko skupnost, namreč niso dohodki duhovnikov. V Rimskokatoliški cerkvi npr. ti ne prejemajo klasične plače, saj tudi niso v nekem običajnem delovnem razmerju. Ponavadi dobijo nek (pavšalni) znesek za svoje osebne potrebe od Cerkve (stanovanje in hrano imajo že tako preskrbljeno), od vernikov pa darove za opravljene verske obrede (npr. darovi od maš, za poroke in pogrebe), ki so priložnostni in ne ravno veliki ter ponavadi prostovoljni. Od tega je težko določiti, kaj se všteva v osnovo za dohodnino. S sodobnimi trendi se pojavlja v razvitem svetu že poznan problem v cerkvah oziroma verskih skupnostih zaposlenih laikov.

Po že omenjenem predlogu Zakona o verski svobodi in verskih skupnostih, ki ga je pripravil Inštitut za pravo človekovih pravic in ga po sklepu komisije za reševanje odprtih vprašanj verskih skupnosti Urad za verske skupnosti uporablja kot podlago za strokovno in medresorsko usklajevanje, naj bi se prispevek države zvišal iz 42 % na 100 %. Upravičenec bo moral biti državljan Slovenije, imeti bo moral stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, biti pripadnik verske skupnosti in se "izključno in v celoti posvečati verskoobredni, verskoorganizacijski, verskoizobraževalni ali verskodobrodelni dejavnosti".

3.2.4 Posebna namenska sredstva in druge posredne oblike financiranja verskih skupnosti (zunaj Urada za verske skupnosti)

Med namenska sredstva države sodijo tudi (so)financiranje vzdrževalnih del in obnove sakralnih objektov, ki predstavljajo nacionalno kulturno dediščino, vendar to ni več financiranje dejavnosti verskih skupnosti kot takih. Verske skupnosti pridobijo sredstva, ki jih država namenja lastnikom kulturnih spomenikov za njihovo obnavljanje (Čepar, 2000, str. 350–351).

Posredno financiranje predstavljajo določene oprostitve in olajšave v fiskalnih zadevah. Na splošno velja za verske skupnosti glede nastopanja v pravnem prometu in fiskalnih zadevah vse tisto, kar velja za vse pravne osebe zasebnega prava, zlasti da nastopajo v pravnem prometu v okviru svoje dejavnosti samostojno, z vsemi pravicami in obveznostmi, v svojem imenu in za svoj račun. Vendar jim država – čeprav tega ne pove izrecno, vendar očitno zaradi njihove splošne družbeno koristne vloge – v fiskalnih zadevah priznava določene oprostitve in olajšave. Tako Zakon o davku od dobička pravnih oseb (1993) v 6. alinei 6. člena (v poglavju o davčnih oprostitvah) določa, da davka ne plačujejo: "... - društva, verske skupnosti, javni in zasebni skladi ter druge organizacije in zavodi, ustanovljeni za ekološke, humanitarne, dobrodelne in druge nepridobitne namene, razen za pridobitno dejavnost". Praksa nekoliko nejasno dikcijo zakona interpretira tako, da verske skupnosti (kot tudi društva) praviloma ne plačujejo davka, saj se predpostavlja, da so ustanovljene za nepridobiten namen. Sem štejemo tudi neobdavčitev darov, ki jih te prejemajo od fizičnih in pravnih oseb. Fizičnim osebam se na podlagi Zakona o dohodnini zmanjša osnova za dohodnino za največ 3 % od osnove za plačane prostovoljne denarne prispevke in darila v naravi, ki jih ti podarijo za religiozne namene in če jih izplačajo registriranim verskim skupnostim ali njihovim ustanovam, ki so v skladu s posebnimi predpisi organizirane za opravljanje takšnih dejavnosti (religioznih pa tudi npr. humanitarnih, izobraževalnih, kulturnih).³ Podobno določbo vsebuje Zakon o davku od dobička pravnih oseb, ki pravnim osebam kot odhodke priznava tudi izplačila za religiozne namene, ki so bila izplačana verskim skupnostim. Verske skupnosti so oproščene plačevanja davščin za stavbe, ki jih uporabljajo za svojo versko dejavnost.

Davku od dobička pravnih oseb so zavezane verske skupnosti, če se ukvarjajo s pridobitno dejavnostjo (npr. izdajanje knjig). Prav npr. založniška dejavnost je dandanes zelo netransparentno področje delovanja verskih skupnosti, saj se nadzor prodaje njihovih revij in knjig ne izvršuje in se tiho tolerira njihovo "prodajanje" (v narekovajih zato, ker bo denarna protivrednost, ki jo vernik nameni v zameno za knjigo, pogosto deklarirana kot prostovoljni

³ 7. točka 1. odstavka 9. člena Zakona o dohodnini (1993): "Osnova za dohodnino se zmanjša tudi za: ... 7. plačane prostovoljne denarne prispevke in vrednost daril v naravi za humanitarne, kulturne, izobraževalne, znanstvene, raziskovalne, športne, ekološke in religiozne namene, kadar so izplačani osebam, ki so v skladu s posebnimi predpisi organizirane za opravljanje takšnih dejavnosti, ter navedeni prispevki oziroma darila, izplačana invalidskim organizacijam ...".

prispevek in torej ne gre za prodajo, ampak za brezplačno razdeljevanje verske literature, darovi verskim skupnostim pa tudi niso obdavčeni) (Prepeluh, Šturm, 2000, str. 34).

Do leta 1998 je davčne oprostitve za verske skupnosti določal Zakon o prometnem davku, po katerem se davek od prometa proizvodov ni plačeval od proizvodov, izdelanih v okviru verskih in socialno-humanitarnih organizacij za varstvo starih in onemoglih ter otrok (Zakon o prometnem davku, 1992, člen 18, točka 12). Prav tako se za verske storitve ni plačeval davek od prometa storitev, saj bi bilo plačevanje takšnega davka v praksi zelo težko uresničljivo, ker so verske storitve praviloma brezplačne, prispevki pa so dejansko prostovoljni oziroma pavšalni darovi (Zakon o prometnem davku, 1992, člen 21, točka 16). Ta zakon je izrecno urejal položaj Karitasa kot ene izmed organizacij, pri katerih se ni plačeval davek od prometa proizvodov, ki jih organizacija dobi brezplačno in uporabi za namene, za katere je bila ustanovljena. Ravno tako je bil Karitas uvrščen med organizacije, ki prometnega davka niso plačevale pri nakupu proizvodov, ki jih v okviru svoje dejavnosti deli brezplačno oziroma prodaja⁴ (prodajati pa so smele le značke, znamke in druge grafične proizvode z vtisnjenim lastnim znakom in vsebino, vezano na dejavnost). Od davčnih oprostitvev so bili zlasti izvzeti tobačni izdelki, alkoholne pijače, naftni derivati, pornografija, osebni avtomobili in nekateri drugi luksuzni proizvodi.

Zakon o davku na dodano vrednost je v Sloveniji leta 1998 uvedel nov sistem plačevanja davkov na promet blaga in storitev ter med dejavnosti, ki so v javnem interesu in zato oproščene davka, uvrstil tudi določene dejavnosti verskih skupnosti. Po noveli Zakona o davku na dodano vrednost leta 2002 zdaj velja, da so verske skupnosti kot ene izmed nepridobitnih organizacij oproščene davka na dodano vrednost (v nadaljevanju: DDV) za storitve in promet blaga, ki je neposredno povezan z njihovimi storitvami na določenih področjih dejavnosti, ki so v javnem interesu, če te storitve opravljajo za svoje člane kot povračilo za članarino, določeno v skladu z njihovimi pravili in če ni verjetno, da takšna oprostitvev vodi k izkrivljanju konkurence. Kot takšne dejavnosti bodo na podlagi Zakona o davku na dodano vrednost verske skupnosti oproščene davka zlasti za bolnišnično in izvenbolnišnično zdravstveno oskrbo ter zdravstveno oskrbo, za socialno - varstvene storitve, za varstvo otrok in mladostnikov, za predšolsko vzgojo, šolsko in univerzitetno izobraževanje in usposabljanje, za zagotavljanje svojega osebja, ki deluje z namenom zadovoljevanja duhovnih potreb ter za storitve, ki jih opravljajo za svoje člane in so neposredno namenjene za opravljanje njihove dejavnosti, če te skupine od svojih članov zahtevajo le plačilo njihovega deleža skupnih stroškov in ni verjetno, da takšna oprostitvev vodi k izkrivljanju konkurence.⁵

⁴ 8. in 9. točka 18. člena Zakona o prometnem davku (1992): "Davek od prometa proizvodov se ne plačuje: ... 8.) od proizvodov, razen osebnih avtomobilov, alkoholnih pijač in proizvodov iz tarifnih števil 4, 5, 6 in 7 tarife davka od prometa proizvodov, ki jih Rdeči križ, Karitas, invalidske organizacije in organizacije s podobnimi cilji dobivajo brezplačno, uporabljajo pa za namene, za katere so ustanovljene; 9.) od proizvodov, razen osebnih avtomobilov, alkoholnih pijač in proizvodov iz tarifnih števil 4, 5, 6 in 7 tarife davka od prometa proizvodov, ki jih Rdeči križ in Karitas kupujeta na podlagi pisne naročilnice in obvezne izdaje računa, da jih v okviru svoje dejavnosti delita brezplačno oziroma prodajata (prodajata lahko samo značke, znamke in druge grafične proizvode z vtisnjenim lastnim znakom in vsebino, vezano na dejavnost); ..."

⁵ 11. točka 26. člena ZDDV (1998) v povezavi s točkami 1.-10. istega člena ZDDV (1998).

Ravno tako so verske skupnosti oproščene DDV, kadar z namenom zadovoljevanja duhovnih potreb zagotavljajo svoje osebje za bolnišnično in izvenbolnišnično zdravstveno oskrbo, socialno varstvene storitve, varstvo otrok in mladostnikov ter predšolsko vzgojo, šolsko in univerzitetno izobraževanje in usposabljanje⁶. Verske skupnosti so DDV oproščene tudi za promet storitev in blaga, ki ga opravljajo v zvezi z dogodki za priložnostno zbiranje denarnih sredstev izključno v svojo lastno korist, če ni verjetno, da takšna oprostitve vodi k izkrivljanju konkurence⁷.

Zakon o davku na dodano vrednost oprostitve davka ne določa le za verske skupnosti, ampak tudi za številne nepridobitne organizacije, ki so (poleg nepridobitnih organizacij s cilji verske narave) še druge nepridobitne organizacije s cilji politične, sindikalne, rodoljubne, filozofske, humanitarne ali državljanske narave⁸. Poleg tega določa, da so lahko pod določenimi pogoji tudi vsi drugi davčni zavezanci oproščeni DDV za promet storitev ali blaga za zdravstveno oskrbo, za socialnovarstvene storitve, za varstvo otrok in mladostnikov, za predšolsko vzgojo, šolsko in univerzitetno izobraževanje in usposabljanje, za storitve in promet blaga za svoje člane kot povračilo za članarino, za storitve, neposredno povezane s športom ali športno vzgojo, ter za kulturne storitve. Ti pogoji so v zakonu taksativno naštet:

- njihov cilj ni doseganje dobička, če pa dobiček vseeno dosežejo, ga ne smejo razdeliti, temveč ga morajo nameniti za opravljanje ali izboljšanje storitev;
- jih upravljajo in vodijo večinoma prostovoljci, ki sami ali preko drugih oseb niso neposredno ali posredno udeleženi v rezultatih teh dejavnosti;
- zaračunavajo cene, ki jihodobrijo pristojni organi, ali cene, ki niso višje od takšnih odobrenih cen, ali za storitve, za katere ni potrebna odobritev cen, cene, ki so nižje, kot jih za podobne storitve zaračunavajo davčni zavezanci, ki obračunavajo DDV;
- ni verjetno, da oprostitve DDV za te storitve izkrivlja konkurenco, na primer postavlja v slabši položaj davčne zavezance za DDV⁹.

Oprostitve DDV pa ne veljajo, če promet storitev ali blaga ni nujen za transakcije, ki so oproščene plačila DDV oziroma je oproščene dejavnosti mogoče opravljati brez tega prometa ali če je osnovni namen prometa, da organizacija pridobi dodatni prihodek z opravljanjem transakcij, ki neposredno konkurirajo transakcijam, davčnih zavezancev, ki obračunavajo DDV¹⁰.

Na področju davčnih oprostitve velja omeniti še Zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju (1993), ki določa, da lahko pravne osebe prosto pošiljajo in prejemajo blago ter sprejemajo in

⁶ 10. točka 26. člena ZDDV (1998) v povezavi s točkami 1., 6., 7. in 8. istega člena ZDDV (1998).

⁷ 14. točka 26. člena ZDDV (1998) v povezavi s točkami 1., 6., 7. in 8. istega člena ZDDV (1998).

⁸ 11. točka 26. člena ZDDV (1998).

⁹ 2. odstavek 26. člena ZDDV (1998) v povezavi s točkami 1., 6., 7., 8., 11., 12. in 13. istega člena ZDDV (1998).

¹⁰ 3. odstavek 26. člena ZDDV (1998) v povezavi s točkami 1., 6., 7., 8., 11., 12. in 13. istega člena ZDDV (1998).

opravljajo storitve v humanitarne, znanstveno-prosvetne, kulturne, zdravstvene, socialne, športne, verske in druge nekomercialne namene¹¹.

Verske skupnosti kot pravne osebe civilnega prava lahko konkurirajo tudi za druga sredstva iz državnega proračuna, denimo za izvedbo programov na socialnem področju. Nekatere verske skupnosti imajo tudi svoje dobrodelne organizacije, ki so enakopravne drugim humanitarnim organizacijam.

3.2.5 Denarna pomoč iz tujine

"Naše škofije ne podpirajo Vatikana in nasprotno tudi Vatikan ne podpira naših škofij," namigovanje o finančnih tokovih zavrača Mirko Krašovec, ekonom Mariborske škofije. Obstaja nekaj namenskih nabirk, ki jih usmerjajo vatikanske ustanove, npr. misijonska. Ob izrednih potrebah je v preteklosti prišla pomoč predvsem iz Nemčije, zdaj pa "Slovenija ni več nerazvita država, ki bi jo bilo treba podpirati." (Cerkev pri nas ni bogata, zato tudi nima kaj skrivati, 2005).

Tudi med škofijami se denarna sredstva ne pretakajo, razen morebitnih povezav iz preteklosti ali pa mogoče kompenzacij.

3.2.6 Denacionalizacija

Cerkveno premoženje sestavlja po Cerkvenem zakoniku - kanon 1257 - vse premoženje, ki pripada vesoljni Cerkvi, apostolskemu sedežu ali drugim pravnim osebam v Cerkvi. To pomeni, da kot cerkveno premoženje pojmujeemo vse premoženje, ki je bilo odvzeto župnijam, vaškim cerkvam, samostanom, škofijam in drugim pravnim osebam, ki se ukvarjajo s cerkveno dejavnostjo (Kunc, 1995, str. 38).

Premoženjski položaj verskih skupnosti se je spremenil z uvedbo denacionalizacije. Rimskokatoliška cerkev je eden izmed največjih upravičencev do podržavljenega premoženja. Leta 1991 je bil sprejet Zakon o denacionalizaciji, ki je dal pravno podlago za reševanje lastništva podržavljenega premoženja. Določil je, da se praviloma vrača v naravi, če to ni možno pa kot odškodnina (nadomestno premoženje, vrednostni papirji ali v denarju), vrne premoženje (premične in nepremične stvari, podjetja oziroma kapitalski deleži osebnih ali kapitalskih družb), ki je bilo v preteklosti podržavljeno s predpisi o agrarni reformi, nacionalizaciji in o zaplembah ter z drugimi predpisi in načini, ki jih navaja sam zakon. Zakon o denacionalizaciji med upravičenci do vrnitve izrecno navaja tudi cerkve in verske skupnosti, njihove ustanove oziroma rede, ki ob uveljavitvi tega zakona delujejo na območju Republike Slovenije, katerih pravno nasledstvo se presoja po njihovem avtonomnem pravu. Glede vračanja premoženja, vključno s premoženjem cerkva, ki ga je država protipravno ali krivično odvzela, identična načela postavlja tudi Resolucija 1096 Parlamentarne skupščine Sveta

¹¹ 3. odstavek v povezavi s 5. odstavkom 19. člena Zakona o zunajtrgovinskem poslovanju.

Evrope z dne 27. 6. 1996 o ukrepih za razgradnjo dediščine nekdanjih komunističnih totalitarnih sistemov¹² (Čepar, 2000, str. 328).

Praktično bo do tega premoženja v glavnem upravičena Rimskokatoliška cerkev, njene ustanove oziroma redi, kajti tem so bile v preteklosti podržavljene zlasti nepremičnine (zgradbe, zemlja, zlasti pa gozdovi), ki so predstavljale njen vir preživljanja oziroma financiranja njenih dejavnosti.

Načelno stališče Cerkve na Slovenskem je sledeče: "Vztrajamo, da se popravi krivica! To za nas pomeni, da ima Cerkev pravico do vrnitve zaplenjenega premoženja. Razlog za tako zahtevo je v naših skrbah za vzdrževanje duhovnikov, redovnikov in redovnic, cerkva in drugih stavb, teološke fakultete, škofije, semenišča in vsega drugega, da bi sploh mogli živeti..." (Vodušek, 1991, str. 23).

Tudi sedma zapoved "Ne kradi!" v Katekizmu Katoliške cerkve prepoveduje, da bi krivično jemali ali zadrževali dobrino bližnjega ali kakor koli delali krivico bližnjemu v njegovih dobrinah. Prepoveduje prilastitev dobrine drugega zoper lastnikovo razumno voljo in vsak način krivičnega odvzemanja in zadrževanja dobrine dobrega (Kunc, 1995, str. 38).

Ker proces denacionalizacije ni potekal brez zapletov, je Ustavno sodišče večkrat odločalo o ustavnosti določb zakona v zvezi z denacionalizacijo, od katerih dve odločbi deloma posegata tudi na področje verskih skupnosti:

(a) *T. i. "moratorijska odločba"*, OdlUS V, 174, št. U-I-107/96, Uradni list RS, št. 1/97, je razveljavila določbo, ki uvaja začasno zadržanje vračanja premoženja za tri leta v tistih primerih, ko se je za enega upravičenca zahtevala vrnitev nad 200 ha kmetijskih zemljišč in gozdov. Ta odločba se na pravni položaj verskih skupnosti nanaša v obrazložitvi, v kateri ugotavlja, da je predlog za sprejem izpodbitega zakona najprej predvideval začasno, delno zadržanje vračanja premoženja le cerkvam in drugim verskim skupnostim oziroma rodovom, razen sakralnih objektov, do sprejema novega zakona o verskih skupnostih, vendar je bil kasneje razširjen še na vračanje premoženja nekaterim drugim subjektom, zlasti nekdanjim veleposestnikom. Razlogi za takšen moratorij naj bi bili v pridobitvi časa, da se razišče, ali je Cerkev upravičena uveljavljati lastninsko pravico na podlagi aktov Kraljevine Jugoslavije in ali je glede na cerkveno pravo možno šteti organizacije Rimskokatoliške cerkve za domače pravne osebe ter v poskusu ohranitve naravnega bogastva kot javnega dobra (poseben splošen interes). Ustavno sodišče v tej zadevi meni,

¹² Točka 10 se glasi: Nadalje Skupščina svetuje, da se premoženje, vključno s premoženjem cerkva, ki ga je država protipravno ali krivično odvzela, ga nacionalizirala, zaplenila ali kako drugače razlastila v času vladavine komunističnih totalitarnih sistemov, v načelu vrne prvotnim lastnikom v naravi in v celoti (in integrum), če je to možno, brez kršitve pravic sedanjih lastnikov, ki so pridobili premoženje v dobri veri ali brez kršitve pravic najemnikov, ki so v dobri veri premoženje najeli, in brez škodovanja razvoju demokratičnih reform. V primerih, kjer to ni možno, naj se dodeli pravična gmotna odškodnina. O zahtevkih in sporih v zvezi s posamičnimi primeri vračanja premoženja naj odločajo sodišča.

da razlogi nimajo stvarno upravičene podlage. Obrazložitev zajema obsežen zgodovinski pregled z navedbo virov, iz katerih izhaja, da je bilo veleposest na Slovenskem pred drugo svetovno vojno po njenem izvoru mogoče razdeliti na fevdalno, cerkveno in kapitalistično, glede pravne osebnosti cerkvenih organizacij pa se sklicuje na svojo odločbo U-I-25/92. Ustavno sodišče je poudarilo, da cerkva in verskih skupnosti kot denacionalizacijskih upravičencev glede na njihovo vlogo obče koristne ustanove in glede na njihov položaj v slovenskem pravnem redu ne bi bilo dopustno enačiti z veleposestvi fevdalnega izvora oziroma z lastninskimi odnosi, ki izvirajo iz historično izkazanih fevdalnih odnosov.

- (b) Na pravni položaj verskih skupnosti v zvezi z denacionalizacijo pa se nanaša tudi t. i. "*referendumska odločba*" Ustavnega sodišča OdlUS VI, 69, št. U-I-121/97-18, Uradni list RS, št. 34/97, v kateri je bilo odločeno, da 1. točka, vprašanja, vsebovanega v zahtevi za razpis predhodnega zakonodajnega referenduma o spremembah in dopolnitvah Zakona o denacionalizaciji, ki se glasi: "da se ne vračajo zemlja, gozdovi in druga lastnina fevdalnega izvora", ni v nasprotju z Ustavo, razen kolikor se nanaša na primere, v katerih so denacionalizacijski upravičenci cerkve in druge verske skupnosti, njihove ustanove ali redovi. V 13. točki obrazložitve se Ustavno sodišče sklicuje na svoje stališče v "moratorijski" odločbi ter dodaja, da poseben položaj verskih ustanov kot denacionalizacijskih upravičencev potrjujejo tudi naslednji argumenti: (1) Zakon o denacionalizaciji jim je v 14. členu izrecno priznal pravico do vrnitve premoženja pod pogojem, da so ob njegovi uveljavitvi delovale na območju RS, (2) so verske skupnosti domače pravne osebe, ki delujejo v okviru pravne ureditve RS (glej odločbo U-I-25/92) in (3) iz tega razloga jih ni mogoče enačiti z zasebnimi lastniki veleposestev fevdalnega izvora - še zlasti, če ti sedaj živijo v tujini - in jim s stališča državnega in javnega interesa ni mogoče priznati kakšnega posebnega položaja, tako kot verskim skupnostim.

V skladu z zahtevami Ustavnega sodišča v teh dveh odločbah je bil leta 1998 sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o denacionalizaciji (1998), ki je izrecno določil, da je tudi premoženje fevdalnega izvora predmet denacionalizacije, v kolikor so denacionalizacijski upravičenci cerkve in druge verske skupnosti, njihove ustanove ali redovi (Čepar, 2000, str. 328–329).

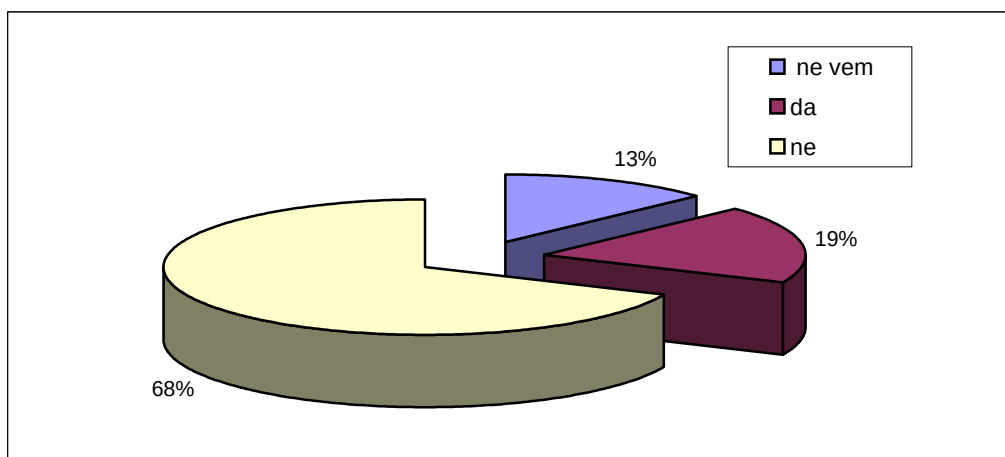
Kljub vsemu je Cerkev deležna stalnih očitkov, da hoče postati kapitalistična sila, da zase ne potrebuje premoženja itd. Vrnitev gozdov Cerkvi naj bi pomenila razdrobljeno lastništvo nad gozdovi, kar pa ne pomeni in ne zagotavlja tudi boljšega gospodarjenja z njimi. Trdi se tudi, da kmetijstvo ni med najbolj donosnimi dejavnostmi. Tudi gozd je spremenil svojo funkcijo. Iz ekonomske kategorije je prerasel v tipično ekološko kategorijo. V tem primeru je zanj zainteresirana le država. Pogost je tudi očitek, da ravnanje Cerkve ni po evangelijskih načelih njenega poslanstva. Sporno naj bi bilo lastništvo celotnega cerkvenega premoženja, ker naj bi bil vrhovni lastnik enotnega vesoljnega premoženja vatikanska država oz. papež in ne Slovenska katoliška cerkev. Tako ji še vedno ni vrnjenih tistih 36.000 hektarjev zemlje in gozdov, ki so se jim v slovenskem parlamentu odrekli. Tudi če bodo vrnjeni, je veliko

vprašanje, v kakšnem stanju bodo, ali bo v njih sploh še kaj vrednega ... Mnogi namreč vedo povedati o vnetem izkoriščanju teh morebiti nekoč vrnjenih cerkvenih gozdov. Morda kdo zraven prišteva tudi Križanke, uršulinski samostan, Baragovo semenišče v Ljubljani in množico drugih nacionaliziranih stavb po Sloveniji (saj skoraj ni bilo župnišča, kjer ne bi odvzeli vsaj dela stavbe), ki so bila zgrajena s cerkvenimi sredstvi in v cerkvene namene, a se vedno najdejo razlogi širšega kulturnega in kdovekakšnega namena, da jih ni treba vrniti. Če pa je kakšna stavba bolj po srečnem naključju in zaradi nekaterih ljudi vrnjena, je njeno stanje ponavadi tako, da je potrebno ogromno sredstev za obnovo (npr. Škofovi zavodi, cerkev in samostan sv. Jožefa) (Petrič, 1996, str. 3).

3.3 Predlogi, kako financirati cerkvene dejavnosti

V javnosti se je oblikovalo več predlogov za financiranje cerkvenih dejavnosti, pri čemer se od mnenja strokovnjakov ne razlikuje bistveno. Leta 1995, ko se je, glede na anketo Centra za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij pri Fakulteti za družbene vede, 76 % prebivalstva opredelilo za pripadnike Katoliški cerkvi, je, upoštevajoč anketo, ki so jo izvedli za časopis Dnevnik, večina prebivalcev menila, da država ni dolžna skrbeti za materialni položaj Cerkve.

Slika 1: Ali je država dolžna skrbeti za zadovoljevanje materialnih oz. finančnih potreb Cerkve?

Vir: Mihelj, 1995, str. 3.

Da je dolžna, meni slabih 20 %. Na vprašanje, kako naj Cerkev zadovoljuje svoje materialne potrebe, je zato tudi manj kot dvajset odstotkov vprašanih menilo, naj se financira neposredno iz proračuna. Še manj vprašanih bi pristalo na splošen obvezni davek za vse, ki iz Cerkve uradno ne izstopijo. Veliko več (47,4 odstotka) vprašanih bi plačevanje davkov prepustilo deklariranim vernikom, še več (77,8 odstotka) pa tistim, ki ga prostovoljno želijo plačati. Vprašani se strinjajo, da ima Cerkev pravico do prihodkov iz lastne pridobitvene dejavnosti (76,4 odstotka), še več pa jih Cerkvi priporoča zbiranje prostovoljnih prispevkov (88,2

odstotka). Od 70 % prebivalcev, ki se identificirajo z Rimskokatoliško cerkvijo, jih 70 % ne bi plačevalo cerkvenega davka, 20 % bi ga plačevalo (Mihelj, 1995, str. 3).

Borut Košir, profesor kanonskega prava na Teološki fakulteti, meni, da s tem, ko država finančno podpre Cerkev, ta denar vrača svojim lastnim državljanom bodisi skozi kulturno, karitativno dejavnost ali oznanjevanje evangelija vernim državljanom. Ravno v tej luči je treba gledati na urejevanje finančnega položaja Cerkve pri nas. Cerkev sama je večkrat povedala, da si želi temeljno urediti svoj gmotni položaj, vendar tako, da bo ta ureditev imela neko notranjo trdnost in stabilnost. Meni tudi, da je italijanski zakon ustrezen tudi za Slovenijo. Ne strinja se s tem, da bi morale verske skupnosti od sredstev, pridobljenih od davkov, plačevati vse davke in prispevke. V državah, kjer Cerkev na kakršen koli način pridobiva denar za svoje potrebe iz davkov, je obdavčen samo tisti del, ki ga duhovniki in drugi pastoralni delavci pridobijo kot osebni dohodek, sredstva, ki grede Cerkvi kot ustanovi, pa niso obdavčena (Štefanič, 1995, str. 2).

Po mnenju Boruta Koširja položaj duhovnikov, redovnikov in drugih sodelavcev Cerkve ni statusno in finančno urejen, ker celotni finančni status Cerkve ni zadovoljiv. Predlogi, naj za plačilo poskrbijo državljani sami, ni sprejemljiv. "Verni predstavljamo večji del slovenskega naroda; očitno je, da imajo državljani potrebo po duhovnem življenju in po duhovni ponudbi. Država je dolžna na to odgovoriti, saj nima nobenih interesov, ki bi bili odtujeni državljanom (sicer bi bila totalitarna)." Opozoril je, da država nima nobenega lastnega denarja, ki bi ga nekomu podarjala – to je denar davkoplačevalcev, ki ga država zgolj pravično namenja na področja, izkazana z interesom državljanov: "In če je pri nas interes po duhovni ponudbi takšen, kakršen je, ga je država dolžna ne le omogočiti, ampak tudi sofinancirati" (Zajec, 1998, str. 2).

Dr. Srečo Dragoš (2001, str. 55) trdi, da bi popolna ločitev med državo in Cerkvijo na finančnem področju oz. ločitev v "separativno smer", vzpostavitev "zidu" v finančnih zadevah pomenila:

- država ne sme v nikakršnem obsegu in v nikakršni obliki financirati nobenih verskih dejavnosti, z njihovimi izvajalci vred (s tem odpade tudi delno državno pokrivanje prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje plač duhovnikov; pokrivanje teh izdatkov je namreč socialistična iznajdba, ki jo je prejšnji režim uvedel kot kompenzacijo za nacionalizacijo, danes pa tega razloga ni več, čeprav duhovščina ostaja edina skupina, ki še vedno uživa ta privilegij);
- država ne sme graditi niti vzdrževati niti pomagati vzdrževati nobenih verskih objektov (potrebna je natančen pregled statusa kulturno zgodovinskih spomenikov na verskem področju in ureditev njihovega (so)lastništva med državo in verskimi skupnostmi; izdatki iz tega naslova so pomembna proračunska postavka);
- znova je potrebno premisliti, ali si država lahko privošči 85-odstotno financiranje zasebnega in verskega šolstva, medtem ko ima javno šolstvo stalno pomanjkanje sredstev

in ko izobraževanje postaja vse pomembnejše. Sprašuje se, ali ne bi bilo bolje ta delež znižati občutno pod 50 % in prihranek vrniti v javno šolstvo;

- vprašljiva je smiselnost reforme dohodnine, s katero bi določen del sredstev dohodninski zavezanci po lastni presoji usmerjali v verske ali neverške namene. Če je osrednji razlog morebitne dohodninske obveznosti v tem, da je treba dolgoročno rešiti problem financiranja verskih skupnosti in če se od reforme obeta, da bo to vprašanje potem tudi rešeno, potem gre, po njegovem mnenju, za povsem zgrešena pričakovanja, saj naj bi bila finančne potrebe predvsem Rimskokatoliške cerkve, neskončna.

Dr. Veljko Rus (2001, str. 59–61) priporoča:

- kombinirani model financiranja in samofinanciranja (verska dejavnost naj bi bila po tem modelu intimna, zasebna zadeva vernikov in zaradi tega tudi v celoti financirana s strani vernikov - torej samofinancirana. Družbeno delovanje Cerkve v smislu opravljanja družbenih služb pa naj bi sofinancirala država oziroma lokalna samouprava. Ta model naj bi na ta način odpravil dve slabosti: privilegije na področju verske dejavnosti in diskriminacijo pri sofinanciranju družbenih služb);
- samofinanciranje verske dejavnosti (ta model ne izključuje uveljavljanja sodelovalnega modela med Cerkvijo in državo - možnost, da davkoplačevalci del svoje dohodnine namenijo za verske, zdravstvene, izobraževalne, športne, kulturne, socialne in druge družbene dejavnosti v ožji regiji ali v republiki kot celoti);
- državno financiranje javnih služb (za zagotavljanje enakopravnega statusa vsem javnim in nejavnim pravnim subjektom pri financiranju javnih služb, mora uvesti javni razpis povsod tam, kjer se poleg obstoječe javne šole, otroškega vrtca ali bolnišnice pojavi kot možni ponudnik storitve tudi nejavni pravni subjekt. Pri tem je samo po sebi razumljivo, da mora biti Cerkev v povsem enakopravnem položaju z drugimi ponudniki, ne glede na to, ali gre za šolsko, zdravstveno, kulturno ali kakšno drugo področje družbenih dejavnosti).

Tudi v Predlogu novega zakona v verskih skupnostih je v členu, ki govori o financiranju verskih skupnosti, poleg že omenjenih virov financiranja, ki jih vsebuje še veljavni zakon, dodano financiranje iz namenskih in nenamenskih podpor iz proračunov lokalnih skupnosti ali republike (Kramžar Klemenčič, 1999, str. 14).

4 DVA PRIMERA FINANCIRANJA GRADNJE CERKVE

Da bi si boljše predstavljali, s kakšnimi težavami se srečuje Katoliška cerkev pri gradnji cerkva, bom navedla dva konkretna primera gradnje. Prvi primer je Cerkev Kristusa Odrešenika v Novi Gorici, ki so jo gradili v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, drugi pa Škofijska gimnazija v Vipavi, ki so jo gradili desetletje pozneje. Ta dva primera sem izbrala, ker sta si časovno blizu, hkrati pa sta se odvijala v dveh popolnoma različnih političnih obdobjih.

4.1 Cerkev Kristusa Odrešenika v Novi Gorici

4.1.1 Zgodovinske okoliščine

V samih začetkih krščanstva ni bilo nobenih župnij. Nova vera z vzhoda se je v antičnem času razširila naprej v mestih in tak center, kjer je verjetno že v 2. stoletju obstajala krščanska skupnost, je bil Oglej. Od tu se je krščanstvo polagoma širilo v naše kraje. Oglej je tako postal in ostal za ta prostor glavno središče krščanstva vse do 18. stoletja, z izjemo nemirnih časov preseljevanja ljudstev v pozni antiki. Pa tudi v tem času ni prišlo povsem do prekinitve antične krščanske tradicije, posebno ne na tem zahodnem robu današnjega slovenskega ozemlja. Področje Solkana je bilo zaradi strateško pomembne lege namreč očitno povezano z langobardskim obrambnim sistemom. Kraj, ki se prvič omenja prav pred tisoč leti, je ohranil svoj pomen in postal morda ravno okoli leta 1000 sedež prafare. Mrežo pražupnij je organiziral oglejski patriarh po silovitih madžarskih vpadih, ki so se končali sredi 10. stoletja. Sicer se solkanska prafara v virih omenja v 12. stoletju. Njej je bila takrat podrejena tudi Gorica, kamor se je konec 15. stoletja preselil župnijski sedež, a je dejansko solkanski del živel samostojno pod svojim vikarjem, konec 18. stoletja pa je cerkev sv. Štefana zopet dobila svojega župnika. Takrat je bil oglejski patriarhat že razdeljen na videmsko in goriško nadškofijo, pod katero je seveda spadal tudi Solkan.

V 18. in 19. stoletju je na območju solkanske župnije nastalo več vikariatov. Tako se je leta 1872 pri novozgrajeni cerkvi Marije Tolažnice izoblikoval vikariat v Kromberku, ki je sicer še vedno pripadal solkanski župniji, a deloval kot samostojna duhovnija. Ko se je med vojnami ponudila priložnost za oblikovanje manjših župnij, je Kromberk prerasel v župnijo.

Nove spremembe so nastale zaradi politične meje iz leta 1947 med Italijo in Jugoslavijo, ki je presekala tudi ozemlje mestnih goriških župnij. Gorica in s tem tudi nadškofijski sedež je ostal onkraj meje. Za jugoslovanski del goriške nadškofije je bila na Kostanjevici ustanovljena posebna administratura, ki se je z ostalimi primorskimi deli leta 1965 združila v Apostolsko administraturo za Slovensko Primorje (Pavlin, 2001b, str. 2).

Ker je mesto Nova Gorica hitro raslo, se je pokazala potreba po nastanku nove župnije, najmlajše na tem področju, ki se je izoblikovala leta 1976, leto pred obnovitvijo koprške škofije. Cerkev Kristusa Odrešenika je tako postala četrto župnijsko središče (Pavlin, 2001a, str. 2).

4.1.2 Gradnja Cerkve Kristusa Odrešenika v Novi Gorici

Nova Gorica ima 25.300 prebivalcev v štirih župnijah: Solkan, Kapela, Kromberk in Kristus Odrešenik. Največja je prav slednja. Ustanovljena je bila leta 1976, temeljni kamen nove cerkve je bil postavljen leta 1980, cerkev pa je bila zgrajena leta 1982. Po drugi svetovni vojni je polovica goriške nadškofije pripadla Sloveniji, od leta 1977 pa to ozemlje pripada koprski

škofiji. Tako ima sedanja koprška škofija dve središči: Koper in Novo Gorico. 21. novembra 2004 je bila novogoriška cerkev razglašena za konkatedralo.

4.1.3 Ideja

Na poljih ob italijanski Gorici je leta 1948 začela rasti Nova Gorica. Tedanji jugoslovanski in slovenski politiki so namreč sklenili zgraditi nekaj, kar bi "sijalo preko meje" (Miklavčič Brezigar, 1998).

V Novo Gorico so prišli trije vali priseljencev:

- politično opredeljeni; poskrbeli so za administrativno plat občine (cariniki, policaji, nekaj intelektualcev, ustanovljen je bil zapor, uprava, UDBA) v začetku petdesetih let,
- ljudje, ki naj bi poskrbeli za ekonomsko plat občine (predvsem ljudje iz juga Jugoslavije, proletariat) v začetku šestdesetih let,
- demokratična migracija po letu 1970.

S samo zasnovno mesta je prišlo do vprašanja nove cerkve, vendar naj bi bila Nova Gorica "mesto brez zvonika"¹³ in s tem vzor socialističnega mesta. Samostanska cerkev na Kostanjevici je bila leta 1948 proglašena za župnijsko, vendar ni zadovoljevala potreb mesta, ki se je hitro širilo po solkanskem polju. Takrat sta v bližnji okolici delovali še solkanska in kromberška cerkev. Z drugim valom priseljencev je prišla tudi peščica ljudi, prestrašeno občestvo, ki so se v začetku zbirali na Kostanjevici. Izražali so željo po novi cerkvi v središču mesta. Prvo prošnjo za gradnjo cerkve je vložil 12. aprila 1959 takratni dekan v Solkanu Andrej Simčič (Priloga 4). Utemeljeval jo je kot logično nadaljevanje dejstva, da je leta 1947 Nova Gorica postala sedež nove apostolske administrature za jugoslovanski del goriške nadškofije. Poleg tega cerkev na Kostanjevici ni ustrezala potrebam naraščajočega prebivalstva, ker je bila premajhna, preveč odmaknjena od nastajajočega mesta, saj leži na vzpetini ob Novi Gorici. Ta in vse nadaljnje prošnje so bile zavrnjene (Rudolf, 2004).

4.1.4 Priprave

Nova cerkev v Novi Gorici naj bi bila prva novogradnja na Slovenskem po drugi svetovni vojni. Dr. Janez Jenko je dal podporo, da bi na skrivaj kupili hišo in delavnico na Prvomajski ulici, vendar se je za to izvedelo in poizkusi so spodleteli. Ker se sredi sedemdesetih let stvari še vedno niso nikamor premaknile, propadla sta namreč že dva poskusa nakupa prostora za bogoslužno dejavnost (delavnica in hiša ob nebotičniku leta 1974 in leta 1975), Albert Metlikovec, takratni župnik v Šempetru, predlaga, naj Cerkev nekaj naredi. S tem da potrebni pogum tudi škofu Janezu Jenku, da se še intenzivneje vključi v priprave. Spomladi leta 1976 pa jim je konspirativno uspelo kupiti zgradbo v obrtni coni Nove Gorice na Partizanski ulici 40 za 84.000.000 DIN. Podrli so garažo in zgradili sakralni prostor. Ta prostor je bil kupljen pred dopusti, tako da je novica prišla na dan šele septembra. Za nakup niso vedeli niti

¹³ Klemenčič, 1966, str. 3. Njegova izjava je dvignila veliko prahu in mu povzročila težave z oblastjo.

duhovniki. Začetek maja 1976 je bila tako ustanovljena župnija, takrat Sv. Odrešenika. Najprej je postala župnijska cerkev pokopališka kapela Sv. Trojice, meje župnije so preuredili tako, da je bila na robu župnije.

Vse večja zainteresiranost se je razvijala tudi v tujini, predvsem Italiji in Nemčiji. Krajevni politiki so bili občutljivi na njihovo delovanje. V italijanski Gorici je škof Pietro Cocolin priskočil na pomoč pri soustvarjanju ugodne klime za potrebna dovoljenja, vendar so bila ta še vedno politizirana. Škof je bil povezan tudi z vatikanskim nuncijem v Nemčiji Guidom Del Mestri, ki se je zanimal za naše kraje tudi zato, ker je bila njegova otroška varuška iz Renč. Sodeloval je tudi mons. dr. Luigi Ristits, sošolec Pietra Cocolina, ki je upravljal s financami v Gorici.

Gabrijel Lestan je bil šef verske komisije, ki je poosebljala političen nadzor države nad cerkvijo. Odločala je, kje bo mesto nove zgradbe. Skrbeli so, da za cerkev ne bi dobili optimalne parcele. Kasneje je naslednik Gabrijela Lestana Marijan Tavčar izjavil: "Damo, tako, da ne damo."

Sledilo je kontinuirano vlaganje prošenj. Prišlo je tudi do depolitizacije dovoljenj za gradnjo cerkva in končno politično omehčanje. Gradbeno dovoljenje je bilo končno izdano leta 1980. Temeljni kamen je bil postavljen leta 1980. Cerkev je posvetil 12. decembra 1982 koprski škof, pok. dr. Janez Jenko (Rudolf, 2001, str. 2; Rudolf, 2004).

4.1.5 *Financiranje*

Gradnja cerkve se je financirala iz darov oz. prispevkov vernikov. Hkrati pa so obstajali še trije glavni viri:

- nemška škofovska konferenca je denarno pomagala v treh delih po 300.000 DEM (torej skupno 900.000) med samo gradnjo. Največ zaslug pri tem je imel vatikanski nuncij Del Mestri. Svoje zveze sta uporabila tudi škof dr. Janez Jenko; uporabil je poznanstva v Kanadi, in dr. Alojzij Šuštar, ki je uporabil svoje zveze v Švici – po njuni zaslugi so dobrotniki pošiljali čeke iz tujine,
- najeti kredit pri Jugobanki: 64.000.000 DIN; mesečna odplačila (Priloga 5),
- pomoč domačega občestva (ocena prispevka med 8 do 9 odstotkov): prispevali so brezobrestna posojila v dinarjih ter devizna posojila. Pri tem so se odzvali ljudje iz cele škofije.

Leta 1982 niso več dobivali čekov iz tujine. V Gorici sta se sestala goriški (Italija) in koprski škof ter ocenila vrednost malega semenišča, ki ga je goriška cerkev kupila. Del tega denarja je šel za novogoriško cerkev. V Jugobanki je bilo nekaj ljudi naklonjenih gradnji cerkve in vsi so veliko prispevali k pridobitvi posojila. Potrebno pa je bilo pridobiti primer oz. precedens, da je katera koli banka dala kredit cerkvi (Priloga 6). To se je zgodilo pri gradnji cerkve v Mostah, ki je dobila kredit od Ljubljanske banke. Tako je bil s sklicevanjem na ta primer

končno odobren kredit za gradnjo nove cerkve v Novi Gorici. Največjo pomoč pri izplačevanju kreditov je prinesla inflacija. Obresti so bile 11-odstotne in vezane na dinar.

Koprska škofija je bila garant z vsem svojim premoženjem (npr. škofijska palača) (Rudolf, 2004).

4.1.6 Gradnja

Kupljena je bila neugodna parcela, ki je potisnjena skoraj do križišča med Vojkovo, Kidričevo in Sedejevo ulico (Priloga 7). Župnijski urad novoustanovljene župnije, takrat "Svetega Odrešenika", je poslal 27. julija 1978 povabljenim arhitektom na Goriškem in v Ljubljani razpis za idejno rešitev gradnje župnijskega središča v Novi Gorici za denarno nagrado. O izboru načrta je odločal tričlanski odbor: dekan Srečko Šuligoj, prof. France Kralj in domači duhovnik Gašper Rudolf. Prispelo je dvanajst različnih predlogov posameznih arhitektov ali skupin. Nekaj jih je bilo kasneje uresničenih drugje. Prvonagrajeni načrt ni bil realiziran, saj se je tik pred odločitvijo izvedelo, da je bil kopija cerkve v Padovi. Cerkevna komisija se je tako odločila za drugonagrajeni načrt univ. ing. arh. Franceta Kvaternika zaradi jasnega tlorisa, izbora materialov, komunikacije z okoljem, varčevanja pri ogrevanju in tudi zato, ker je bil zaprt nasproti okolju zaradi neposredne bližine križišča (Rudolf, 2001, str. 2; Rudolf, 2004).

Tudi za izvajalca del je bil opravljen razpis, in sicer za celotno naložbo. Izbrano je bilo gradbeno podjetje Primorje Ajdovščina. 12. avgusta 1980 se je pričelo z gradnjo, ki je trajala do 1982 (Rudolf, 2004).

4.2 Škofijska gimnazija Vipava

4.2.1 Zgodovina

Škofijska gimnazija Vipava je bila ustanovljena 15. maja 1991. Ustanovil jo je Škofijski ordinariat Koper z Odlokom številka 172/91, ki ga je podpisal koprski škof msgr. Metod Pirih.

Za boljše poznavanje nastanka in ustanovitve Škofijske gimnazije Vipava je potrebno poseči nekoliko nazaj. Na Primorskem smo imeli do priključitve k Sloveniji v Jugoslaviji leta 1947 osrednje bogoslovno semenišče v Gorici (za goriško, tržaško-koprsko in poreško-puljsko škofijo). Z uveljavitvijo novih državnih meja leta 1947 je slovensko primorsko ozemlje v Jugoslaviji doživelo novo cerkveno-upravno ureditev: nastali sta apostolska administratura za jugoslovanski del goriške nadškofije in administratura za jugoslovanski del tržaško-koprske škofije pod upravo skupnega apostolskega upravitelja dr. Franca Močnika. Novonastalo cerkveno ozemlje je bilo brez ustreznih vzgojno-izobraževalnih ustanov. Primorski slovenski bogoslovci so poslej gostovali v ljubljanskem bogoslovju in se šolali na Teološki fakulteti v Ljubljani (Kralj, 2002, str. 9–10).

Leta 1950 je takratni apostolski upravitelj jugoslovanskega dela goriške nadškofije dr. Mihael Toroš v prostorih mogočnega vipavskega župnišča ustanovil Slovensko malo semenišče. Zaradi takratnih razmer se je v prvi letnik lahko vpisalo prvih 19 fantov s Primorske šele jeseni 1952. V začetku so fantje le bivali v semenišču, šolali pa so se na gimnaziji v Ajdovščini. Ker je takratni Okrajni ljudski odbor Gorica leta 1957 ukinil gimnazijo v Ajdovščini, je dr. Mihael Toroš 19. avgusta 1957 z odlokom številka 454 ustanovil v Malem semenišču Srednjo versko šolo za pripravljanje duhovnikov v Vipavi.

Vse do slovenske osamosvojitve in demokratičnih sprememb leta 1991 Srednja verska šola Vipava ni bila javno priznana in so jo v celoti vzdrževali, materialno podpirali in omogočali njeno delovanje primorski verniki. Država je delovanje Malega semenišča in Srednje verske šole na najrazličnejše načine ovirala. Ker se je določeno število fantov po končanem šolanju odločalo tudi za druge poklice, je bilo več poskusov, kako pridobiti šoli javno veljavo. Zadnja leta so fantje, ki so to želeli, opravljali razredne izpite na državnih gimnazijah, kar pa je bilo zelo naporno. Od leta 1952 do leta 1991 se je v Malem semenišču in na Srednji verski šoli šolalo 545 fantov. Med njimi je danes preko 200 duhovnikov v vseh treh slovenskih škofijah, samo v koprski preko 100. Že samo ta podatek kaže, kako pomembno vlogo sta v povojnem času imela Malo semenišče in Srednja verska šola v Vipavi (Zgodovina Škofijske gimnazije Vipava, 2004).

Pomemben mejnik predstavlja Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti v Republiki Sloveniji, ki je leta 1991 odpravil prepoved organiziranja oziroma opravljanja t. i. dejavnosti splošnega oziroma posebnega družbenega pomena ter ustanavljanja organizmov za takšne dejavnosti (prej 4. odstavek 5. člena). Razveljavil je tudi 10. člen, ki je določal, da smejo verske skupnosti ustanavljati le verske šole za vzgojo duhovnikov in z njimi povezane internate ter organizirati občasne oblike ustreznega izobraževanja za osebe, ki duhovnikom pomagajo pri verskih obredih ali verskem pouku. Spričevalom in diplomam verskih šol je pod pogoji, ki jih določa zakon, priznal veljavnost javnih listin (nov 3. odstavek 7. člena), konkretno pa kot takšne navedel spričevala Srednje verske šole v Vipavi in Srednje verske šole v Želimlju ter diplome Teološke fakultete. Deloma je Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti razveljavil tudi leta 2002 sprejeti Zakon o javnih zbiranjih (Ur. l. RS, št. 59/02), ki je na novo uredil vprašanje verskih obredov (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 5–6).

Ker je bilo v Malem semenišču zadnja leta vse manj kandidatov in ker je zakonodaja odprla nove možnosti pastoralnega in vzgojno-izobraževalnega delovanja Cerkve, je bil po posvetovanjih v vodstvu koprške škofije sprejet sklep, da se ustanovi v Vipavi nova škofijska gimnazija. Istega leta je bil program Škofijske gimnazije Vipava uradno priznan. S tem se je šola odprla za vpis večjega števila dijakov, tako fantov kot deklet. Gimnazija je postala odprtega tipa 5. maja 1991, tako da so bili s šolskim letom 1991/1992 že vpisani tudi prvi zunanji dijaki. 21. junija je koprski škof blagoslovil začetna dela za novo škofijsko gimnazijo v Vipavi, 3. oktobra pa temeljni kamen (Lapajne, 2004).

4.2.2 Potreba po gradnji gimnazije

Gimnazija je postala odprtega tipa. Te težnje so bile že od vedno, tisti, ki niso šli naprej študirat teologijo, so opravili razredne izpite na poljanski ali bežigrajski gimnaziji. Ker se je število dijakov z leti zmanjševalo, ni bilo več iz ekonomskega vidika smotrno nadaljevati s poukom. Na tak način je bilo dolgoročno nemogoče ohraniti kvaliteto šole. Verniki iz cele škofije so vzdrževali to šolo s »kvaterno« miloščino. Vsakih štirinajst dni se je pobirala po župnijah, porabljena pa je bila za vzdrževanje semeniščnikov, stroške stavbe, simbolično nagrado za profesorje. To velja še danes.

O gradnji so začeli razmišljati, ko so vpisali prve zunanje dijake, tako fante kot dekleta, se pravi ne samo semeniščnike. Nekaj let je bila še aktualna ideja o adaptaciji obstoječih prostorov. Stavba je bila v preteklosti večkrat prilagojena različnim potrebam, tako da je bila potrebna temeljite prenove, saj ne bi prenesla zunanjih dijakov. Tudi sicer ne bi dobili koncesije, ker takratno stanje ni ustrezalo standardom in normativom. Prostore stavbe so predelali predvsem zato, da je bila gimnaziji izdana koncesija. Takrat ni bilo niti telovadnice, ki pa je tudi nekatere državne šole niso imele, čeprav se je to zahtevalo. Tudi povpraševanje po vpisu je naraščalo.

Od leta 1993 so v okviru koprške škofije tekla prizadevanja za pridobitev ustrežnejših prostorov za delovanje gimnazije. Ta prizadevanja so bila kronana z odprtjem in blagoslovom novih prostorov 11. 9. 1999.

Od jeseni 1999 so se stare stavbe ŠGV preuredile za potrebe dijaškega doma. Prenova polovice doma je bila zaključena poleti 2000, prenova druge polovice pa do poletja 2001 (Lapajne, 2004).

4.2.3 Potek gradnje

Treba se je bilo odločiti, kaj je trenutno pomembnejše: gradnja gimnazije ali dijaškega doma, ki ga je potrebovala celotna škofija, to je od Mangarta do Sečovelj. Naenkrat oboje ni bilo izvedljivo, pa tudi šole ni bilo mogoče kar zapreti. Ta postopek se je zavlekel tudi zaradi reorganizacije občin, saj je gimnazija najprej spadala pod ajdovsko občino, kasneje pa pod vipavsko (leta 1995 je nastala občina Vipava). Tudi občina je pokazala veliko posluha, saj si tako majhen kraj sicer ne bi mogel privoščiti srednje šole. Pomagali so predvsem pri iskanju lokacije. Prvotna zamisel, da bi novo gimnazijo zgradili ob stari stavbi semenišča, je bila opuščena zaradi zahtevnega terena in premajhnega prostora. Po daljšem iskanju primerne lokacije je škofija 19. maja 1997 kupila parcelo na Policah v Vipavi (Zbornik ob zlatem jubileju, 2002, str. 183).

Narejene so bile statistične analize, kako velik objekt bi bil potreben za pokrivanje potreb celotne škofije. Predvidevanja so se pokazala kot realna, skoraj premalo optimistična in kljub

padanju natalitete se vpis danes ne zmanjšuje. Šola je bila narejena za dva oddelka vsakega letnika, v resnici pa imajo praviloma po tri oddelke. (Lapajne, 2004).

4.2.4 *Financiranje gradnje*

Potrebna sredstva za gradnjo in opremo nove šole so znašala nekaj čez 600 milijonov tolarjev. Škofija je kot ustanoviteljica vipavske gimnazije zbrala vsa sredstva za njeno gradnjo. Ko je bila potrjena druga lokacija, so stekli sestanki in pogovori na vseh ravneh za ustvarjanje ugodne klime, potem pa je škof ustanovil gradbeni odbor, ki je vodil aktivnosti do konca gradnje. V njem so bili nekateri duhovniki iz bližnje okolice, ki so imeli z gradnjo že izkušnje, in posamezni laiki, ki so pokrivali posamezna področja, po potrebi pa še strokovnjaki. Gradbeni odbor je tudi sprejel odločitev, kako naj bi se zbirala finančna sredstva po župnijah. O tem se je vodila točna evidenca. Sredstva so se začela zbirati 1. januarja 1997, in sicer glede na število nedeljnikov, to je povprečno število ljudi pri sv. maši v nedeljah. Več kot 90 % sredstev je bilo zbranih s pomočjo nedeljnikov. Posamezna cerkev je morala v petih letih zbrati 120 nemških mark na nedelnika. Kjer je bilo pri maši večje število otrok, bi morala posamezna družina z več otroki več darovati. Denar so zbirali tudi s pomočjo sponzorjev, nekateri duhovniki so pomagali s posameznimi darovi, najeta so bila brezobrestna posojila, ki jih je bilo zaradi še vedno sorazmerno visoke inflacije lažje odplačevati. V času zbiranja sredstev so se upočasnili ali celo zaustavila vsa druga dela v župniji. Posameznemu župniku je bilo prepuščeno, kako naj do zahtevanega denarja pride – veliko je bilo odvisno od iznajdljivosti župnika oz. župnijskega pastoralnega sveta. Tudi danes trdijo, da je bil tak način zbiranja sredstev za gradnjo najboljši možen. V večini župnij ni bilo težav. V petih letih naj bi se vsa sredstva zbrala, težave so bile le glede dijaškega doma. Vedeli so, da so darovalci po darovanju za gimnazijo izčrpani, hkrati pa bi imeli pravico do izobraževanja na tej šoli dijaki iz bolj oddaljenih občin, ki so ravno tako prispevale, pa je zaradi nezgrajenega dijaškega doma niso imeli. Dokler ni bila zgrajena nova gimnazija, je pouk potekal v starih prostorih, leta 1999 pa na novi lokaciji. Takoj po zgrajeni gimnaziji so začeli z gradnjo dijaškega doma. Ta odločitev se je izkazala kot pametna. Čeprav zasedenost dijaških domov pada, je vipavski dijaški dom glede na povpraševanje še vedno premajhen (100 ležišč).

Garant za posojila je bila vedno škofija s svojim premoženjem. Vprašanje pa je bilo, ali bo dotok finančnih sredstev tudi v resnici tak, kot je bil načrtovan. Za gimnazijo je bil odziv na prošnje po darovanju presenetljivo dober. Stvari so se tekoče odvijale. Gimnazija je spomenik dobre primorskih vernikov in duhovnikov.

Načrt za gradnjo je bil sprejet 18. avgusta 1997 z internim natečajem: štiri različne projektne organizacije so oddale idejne projekte v skladu z danimi pogoji (predvsem finance in pripravljenost projektanta za sodelovanje z investitorjem – projektno nalogo je namreč izdelal gradbeni odbor). V treh letih vnaprejšnjega zbiranja denarja je bila projektna naloga dobro izpiljena. Natečaj je bil izveden zelo natančno. Znotraj odbora so izbrali projekt INVEST

BIRO-ja iz Kopra. Nosilka projekta je bila ga. Dunja Kinkela, s katero so zelo dobro sodelovali.

Tudi za izbiro gradbenega podjetja so izvedli interni razpis in prejeli zaprte ponudbe glede na predstavljeno vizijo. Po načelni izbiri projektanta so sledila še detajlna pogajanja v ožjem krogu z nekaterimi člani gradbenega odbora in z nekaterimi zunanjimi strokovnjaki. Izbrano je bilo gradbeno podjetje SGP Primorje, s katerim so dobro in korektno sodelovali. Z gradnjo so pričeli 1. junija 1998.

Že semenišče je bilo v Vipavi lepo sprejeto in ta tradicija dobrih odnosov, tako po verski plati kot tudi povsem ekonomsko, se je nadaljevala kljub številnim pomislekom. Stalno je vladala pozitivna klima, še posebej zaradi velikega vpisa. Še več kot za Vipavo pa gimnazija pomeni za škofijo. Dokler še ni bilo dijaškega doma, je bila le gimnazija Vipavske doline. Še danes je skoraj ena tretjina dijakov iz ožjega vipavskega področja (Lapajne, 2004).

5 SKLEP

Težko je pisati o ekonomski ureditvi religioznega, saj je religija v subjektivnem smislu vse prej kot nekaj, kar se pusti racionalno opredeljevati. Je vse prej kot logična.

Različne zgodovinske okoliščine so botrovale različnim načinom zbiranja sredstev za dejavnosti Cerkve. To velja tudi za Slovenijo. Da sem lahko v diplomskem delu predstavila financiranje Cerkve, sem morala precej časa posvetiti pravnim vprašanjem položaja Katoliške cerkve pri nas. Pri nas so razmere še vedno dokaj neurejene. Predlog zakona o verski svobodi in o verskih skupnostih še ni sprejet, obstaja pa tudi več podobnih predlogov, kako urediti to občutljivo področje. Tudi o denacionalizaciji še ni bila rečena zadnja beseda.

V Sloveniji država krije 42-odstotni delež prispevkov za socialno varnost, ki so jih dolžni plačevati duhovniki kot samozaposleni. Podpora s strani države je Cerkvi lahko namenjena namensko ali nenamensko, bodisi v posredni ali neposredni obliki. Ostalo financirajo verniki s svojimi prostovoljnimi prispevki, dediščinami, volili. Cerkev si pomaga tudi z dohodki iz lastnega premoženja.

Na podlagi primerov gradnje Cerkve Kristusa Odrešenika v Novi Gorici in Škofijske gimnazije Vipava lahko sklepamo, da je bilo potrebno predvsem veliko iznajdljivosti škofije, saj bi sicer lahko še veliko let čakali na dobro voljo države.

LITERATURA

1. Bizilj Ljerka: Cerkev v policijskih arhivih. Ljubljana : Samozaložba, 1991. 165 str.
2. Brus Alojz, Bergant Bogomil: Vračanje cerkvenega premoženja. Sodobno kmetijstvo, Ljubljana, 26(1993), 5, str. 194–195.
3. Čepar Drago: Svoboda religije in prepričanja ter razmerja med državo in verskimi skupnostmi v Sloveniji. Cerkev in država. Ljubljana : Nova revija, 2000, str. 313–356.
4. Dragoš Srečo: Cerkev/Država: Ločitev ali razločitev. Država in Cerkev. Ljubljana : Založba FDV, 2001, str. 41–56.
5. Drenik Simona, Šturm Lovro: Primerjalno pravna analiza ustavnih določb in zakonodaje evropskih držav. Urad vlade Republike Slovenije za verske skupnosti, 54 str. [URL: <http://www.sigov.si/uvs/analiza.doc>], 31. 1. 2003.
6. Ivanc Blaž: Država in cerkev v Zvezni republiki Nemčiji. Cerkev in država. Ljubljana : Nova revija, 2000, str. 63–96.
7. J: Cerkvni prispevek na Koroškem. Družina, Ljubljana, 45(1996), 11, str. 2.
8. Klemenčič Drago: V mestu brez zvonikov ... Družina, Ljubljana, 15(1966), 3, str. 34
9. Kralj Franc: Utrinki iz zgodovine Malega semenišča in Srednje verske šole v Vipavi. Vinograd, zbornik škofijske gimnazije Vipava, 1999, str. 9–13.
10. Kramžar Klemenčič Vida: Trg religij. Razgledi, Ljubljana, 1999, 17, str. 14
11. Kunaver Janja, Erjavec Andreja: Razmerje med cerkvijo in državo v Franciji. Cerkev in država. Ljubljana : Nova revija, 2000, str. 141–183.
12. Kunc Anka: Cerkev in ekonomska politika. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1995. 51 str.
13. Marc Leon: Cerkev in ekonomija. Tretji dan, Ljubljana, 20(1990), 2, str. 15–17.
14. Miklavčič Brezigar Inga: Nova Gorica. Ljubljana: Institut za komunikacije in informatiko, 1998. 179 str.
15. Miheljak Vlado: Kam so šli vsi verniki?. Dnevnik, Ljubljana, 45(1995), 201, str. 3.
16. Orehar Metoda: Svoboda religije proti ločitvi države in religije. Cerkev in država. Ljubljana : Nova revija, 2000, str. 17–49.
17. Pavlin Vojko: Od Ogleja do Nove Gorice. Oznani, Nova Gorica, 2001a, 1, str. 2
18. Pavlin Vojko: Od Oglejskega patriarhata k škofijam. Oznani, Nova Gorica, 2001b, 3, str. 2.
19. Prepeluh Urška: Pravna ureditev verskih skupnosti v Avstriji. Cerkev in država. Ljubljana: Nova revija, 2000, str. 99–138.
20. Prepeluh Urška, Šturm Lovro: Pregled in pravna analiza veljavne zakonodaje Republike Slovenije s področja pravne ureditve verskih skupnosti. Urad vlade Republike Slovenije za verske skupnosti. [URL: <http://www.sigov.si/uvs/pregled.doc>], 31. 1. 2004.
21. Prepeluh Urška: Nepotrebne bojazni ob novem zakonu. Ognjišče, Koper, 2004, 4, str. 14–15.
22. Rudolf Gašper: Cerkev Kristusa Odrešenika v Novi Gorici. Oznani, Nova Gorica, 2001, 12, str. 2.

23. Rus Veljko: Državne finance in katoliška cerkev. Država in Cerkev. Ljubljana : Založba FDV, 2001, str. 59–62.
24. Štefančič Bogomir: Cerkev med desetino in verskim skladom. Slovenec, Ljubljana, 79(1995), 168, str. 2.
25. Šturm Lovro, Ivanc Blaž, Prepeluh Urška: Predlog zakona o verski svobodi in o verskih skupnostih (ZVS ali ZVSVS). Urad vlade Republike Slovenije za verske skupnosti, [URL: <http://www.sigov.si/uvs/predlogz.doc>], 31. 1. 2004.
26. Vodušek Branko: Cerкви, kar je cerkvenega. Delo, Ljubljana, 33(1991), 57, str. 23.
27. Zajec Diana: Dve družbi med istimi ljudmi. Delo, Ljubljana, 40(1998), 67, str. 2.
28. Zalaznik Janez: Kako se financirajo verske skupnosti. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2004, 19, str. 24–27.

VIRI

1. Cerkev pri nas ni bogata, zato tudi nima kaj skrivati.
[URL: http://www.rkc.si/aktualno/cer_den.html], 1. 2. 2005.
2. Dopolnjeno delovno gradivo po 1. sinodalnem zasedanju (ur. Ivan Štuhec)
[URL: <http://www.rkc.si/sinoda/snd-gr>], 2000.
3. Lapajne Vinko: Pogovor z bivšim ravnateljem Škofijske gimnazije Vipava, 2004.
4. Predlog zakona o verski svobodi in o verskih skupnostih, [URL: <http://www2.gov.si/zak/>], 11. 6. 1998.
5. Rudolf Gašper, pogovor z župnikom Cerkve Kristusa Odrešenika, 2004.
6. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana : DZS, 1998, str. 1206.
7. Spremembe in dopolnitve zakona o pravnem položaju verskih skupnosti (Uradni list št. 22/91).
8. Spremembe in dopolnitve zakona o pravnem položaju verskih skupnosti (Uradni list št. 42/86).
9. Ustava Republike Slovenije (Uradni list št. 33/9).
10. Zakonik cerkvenega prava. Družina, Ljubljana, 765 str.
11. Zakon o davku na dodano vrednost (Uradni list št. 89/1998).
12. Zakon o davku od dobička pravnih oseb (Uradni list št. 72/93).
13. Zakon o dohodnini (Uradni list št. 71/93).
14. Zakon o pravnem položaju verskih skupnosti v SRS (Uradni list št. 15/76).
15. Zakon o prometnem davku (Uradni list št. 4/1992).
16. Zakon o varstvu kulturne dediščine (Uradni list št. 7/99).
17. Zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju (Uradni list št. 13/1993).
18. Zgodovina Cerkve na Slovenskem. [URL: <http://www.rkc.si/splosno/zgodovin.html>], 24. 1. 2005.
19. Zgodovina Škofijske gimnazije Vipava,
[URL: <http://www2.arnes.si/~gngskof1/Gimnazija/zgodovina.htm>], 8. 9. 2004.

PRILOGE

Priloga 1: Ustava Republike Slovenije

Ustava Republike Slovenije iz leta 1991 postavlja temelje pravni ureditvi razmerja med državo in verskimi skupnostmi s členi (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 8):

- **7. člen vzpostavlja načelo laičnosti države:** ločitev države in verskih skupnosti, enakopravnost verskih skupnosti in njihovo svobodno delovanje;
- **14. člen (enakost pred zakonom):** zagotavlja vsakomur enake človekove pravice in temeljne svoboščine ne glede - med drugim - na vero ter politično ali drugo prepričanje (prepoved diskriminacije);
- **16. člen (začasna razveljavitev in omejitev pravic):** izrecno izvzema ustavne pravice iz 41. člena iz kataloga ustavnih pravic, ki jih je mogoče suspendirati v vojnem ali izrednem stanju;
- **41. člen (svoboda vesti):** zagotavlja individualno pravico vsakega posameznika do svobodnega izpovedovanja vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju ter pravico staršev do verske in moralne vzgoje svojih otrok;
- **46. člen (pravica do ugovora vesti):** dopušča ugovor vesti v primerih, ki jih določi zakon, če se s tem ne omejujejo pravice in svoboščine drugih oseb.
- **63. člen (prepoved spodbujanja k neenakopravnosti in nestrpnosti ter prepoved spodbujanja k nasilju in vojni):** protiustavno je vsakršno spodbujanje k verski neenakopravnosti ter razpihovanje verskega sovraštva in nestrpnosti.
- **123. člen (dolžnost sodelovanja pri obrambi države):** dovoljuje t. i. ugovor vesti državljanom, ki zaradi svojih religioznih nazorov niso pripravljeni sodelovati pri opravljanju vojaških dolžnosti in jim omogoča, da sodelujejo pri obrambi države na drug način.

Priloga 2: Pomembne odločbe Ustavnega Sodišča Republike Slovenije

- Na pravico *do ugovora vesti* se nanaša odločba Ustavnega sodišča OdlUS IV, 50, U-I-48/94, Uradni list RS, št. 37/95, v kateri je ugotovljeno, da 42. člen Zakona o vojaški dolžnosti ni v skladu z Ustavo.
- Odločba Ustavnega sodišča OdlUS II, 23, št. U-I-25/92 z dne 4. 3. 1993, Uradni list RS, št. 13/93, v zvezi z ustavnostjo Zakona o denacionalizaciji med drugim ugotavlja, da so *cerkve in druge verske skupnosti, njihove ustanove oziroma redi domače pravne osebe* in jih kot take opredeljuje tudi pozitivno pravo.
- Ustavno sodišče v t. i. "*moratorijski odločbi*", OdlUS V, 174, št. U-I-107/96, Uradni list RS, št. 1/97, ugotavlja, da cerkva in verskih skupnosti, kadar se pojavijo kot denacionalizacijski upravičenci, glede na *njihovo vlogo obče koristne ustanove* in glede na njihov položaj v našem pravnem redu, ne bi bilo dopustno enačiti z veleposestvi fevdalnega izvora oziroma z lastninskimi odnosi, ki izvirajo iz historično izkazanih fevdalnih odnosov.
- V t. i. "*referendumski odločbi*", OdlUS VI, 69, št. U-I-121/97-18, Uradni list RS, št. 34/97, Ustavno sodišče potrdi in konkretizira v prejšnji odločbi izraženo mnenje glede položaja verskih skupnosti.
- V t. i. "*odločbi o verouku v šolah*", OdlUS X, 192, št. U-I-68/98, z dne 22. 11. 2001, Uradni list RS, 101/2001, je Ustavno sodišče podalo razlago *načela ločitve države in verskih skupnosti*.
- V t. i. "*odločbi o popisu prebivalstva*", OdlUS XI, 25, št. U-I-92/01 z dne 28. 2. 2002, Uradni list RS, št. 22/2002, je Ustavno sodišče podalo razlago *načela svobode vesti*.
- V t. i. "*odločbi o Vatikanskem sporazumu*", Rm-1/02-21 z dne 19. 11. 2003, Uradni list RS, št. 118/2003, je Ustavno sodišče izreklo mnenje o ustavnosti Sporazuma med Republiko Slovenijo in Svetim sedežem o pravnih vprašanjih (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 9).

Priloga 3: Najpomembnejši zakoni, ki neposredno sodoločajo pravni položaj verskih skupnosti ali svobodo veroizpovedi (Prepeluh, Šturm, 2004, str. 10 – 11)

Kazenski zakonik Republike Slovenije – členi 141, 153, 183, 286, 300 in 314;
Zakon o arhivskem gradivu in arhivih – člen 37;
Zakon o davku na dodano vrednost – člen 26;
Zakon o davku na dodano vrednost – člen 26;
Zakon o davku od dobička pravnih oseb – člena 6; 25;
Zakon o denacionalizaciji – členi 14, 15 in 27.a;
Zakon o dohodnini – člena 7, 9 in 53;
Zakon o graditvi objektov – člen 2;
Zakon o inšpekcijskem nadzoru – člen 21;
Zakon o javnih glasilih – člen 2;
Zakon o javnih zbiranjih – členi 4, 5 in 12;
Zakon o kazenskem postopku – člen 236;
Zakon o medijih – členi 2, 8, 47, 74 in 93;
Zakon o obrambi – člen 52;
Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja – členi 72, 86 in 138;
Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1) – člena 15 in 189;
Zakon o pokopališki in pogrebni dejavnosti ter o urejanju pokopališč – člen 7;
Zakon o političnih strankah – člen 25;
Zakon o popravi krivic – člen 3;
Zakon o poračunavanju finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja – člen 4;
Zakon o pravnem postopku – člen 231;
Zakon o praznikih in dela prostih dnevih v Republiki Sloveniji;
Zakon o prekrških – glede višine sankcij za prekrške po ZPPVS;
Zakon o prevzemu državnih funkcij, ki so jih do 31. 12. 1994 opravljali organi občin;
Zakon o prispevkih za socialno varnost – člen 6;
Zakon o Radioteleviziji Slovenija – členi 7, 16 in 17;
Zakon o socialnem varstvu – člen 62;
Zakon o socialnem varstvu – člen 62;
Zakon o splošnem upravnem postopku – člen 183;
Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zagotavljanju sredstev za nekatere nujne programe Republike Slovenije v kulturi – Priloga 1;
Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – člen 3;
Zakon o stavbnih zemljiščih – člen 59;
Zakon o ustanovah – 2. člen;
Zakon o varstvu kulturne dediščine – člena 6 in 34;
Zakon o vojaški dolžnosti – členi 6 ter 38–48;

Zakon o volilni kampanji – člen 2.b;
Zakon o vrtcih – člen 34;
Zakon o zadrugah – člen 57;
Zakon o zaposlovanju in delu tujcev – člen 3;
Zakon o zaščiti živali – člen 5;
Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju – člen 15;
Zakon o zdravstveni dejavnosti – člen 56;
Zakon o zunanjetrgovinskem poslovanju – člen 19.

Priloga 4: Prva prošnja za lokacijo nove cerkve v Novi Gorici

Predmet: Prošnja za lokacijo.
Št. 25/59

Nova Gorica, 21. aprila 1959.

Občinski ljudski odbor Nova Gorica
v
Novi Gorici

Podpisani Simčič Andrej, dekan v Solkanu in pooblaščenec v zadevi od ap. administratorja dr. Mihaela Toraša, se obrača na cenjeni gornji naslov z naslednje prošnje.

Z velikim veseljem se opaža, da mesto Nova Gorica vedno bolj raste, se lepo oblikuje in vedno bolj zavzema vlogo kulturnega in gospodarskega središča vse Goriške.

Z odredbo sv. Stolice je že leta 1947. postala Nova Gorica tudi sedež nove apostolske administrature za jugoslovanaki del goriške nadškofije. Iz tega je razvidno, da bo v doglednem času postala sedež prave škofije.

Do sedaj ni bilo poskrbljeno v zadostni meri ne za verske potrebe naraščajočega prebivalstva in ne za dostojne prostore apostolske administracije oziroma škofijskega ordinarijata. Cerkev na Kostanjevici ne ustreza potrebam prebivalstva, ker je premajhna, preveč odmaknjena od nastajajočega mesta in do nje ni niti pravega dostojnega dostopa. Ta cerkev je bila zgrajena že v 17. stoletju le za potrebe samostana in ne za župnijsko cerkev in tem manj za škofijsko. Sedanji prostori apostolske administracije ne odgovarjajo potrebam škofijskega ordinarijata. Apostolska administracija je predač od središča mesta in prometnih vez, dohod do nje je naravnost nedostojen, saj je treba iti do nje skozi samostanske hleve. Ti prostori so le zasilna adaptacija enega dela frančiškanskega samostana.

Iz tega razlogov naprošam Naslov, naj določi širšo lokacijo, na kateri bi se zgradila nova škofijska cerkev, škofijski sedež in mestno župnišče. Za te objekte bi bilo potrebno določiti približno 12000 (dvanaest tisoč) kvadratnih metrov zazidalnega terena.

Cerkev sv. Štefana v Solkanu bo po novem zakonu o nacionalizaciji izgubila, kolikor mi je znano, sledeča zemljišča: k.o. Solkan, vl. 825, parc. št. 979/, 979/2, 979/3, površina 6474 mq; vl. 234, parc. št. 2078, površina 3450; vl. 915, parc. št. 2091, površina 6078 mq; vl. 915, parc. št. 2147/2 in 2150/1 površina 7301 mq; vl. 234, parc. št. 1572, površina 2980 mq. Skupna površina je 26.283 mq. Prosim, naj se odkaže v gori opisani namen cerkveno zemljišče vl. 915, parc. št. 2147/2 in 2150/1 v površini 7301 mq, situirane blizu križišča Magistrala-Kidričeva ulica. Če je pa tam po urbanističnem načrtu določen teren za druge objekte, naj se v zamenjavo za vse nacionalizirano zemljišče odkaže kak-

šen drug primeren prostor, ki naj bi ne bil preveč oddaljen od
središča nastajajočega mesta, morda na koncu Magistrale ali kje
drugje. Cerkev in drugi prostori bi se začeli graditi čimprej.

/Dekan:

Andrej Simčič/

Priloga: državni kolek za 180 din
občinski kolek za 90 din.

Priloga 5: Obvestilo o posojilu

161/86

JUGOBANKA
TEMELJNA BANKA
LJUBLJANA

Oddelok stan. kred. MP-

Ljubljana, dne 12.08.86

ŽUPNIJSKI URAD

NOVA GORICA

65000 NOVA GORICA

O B V E S T I L O

Obveščamo vas, da smo posojilo v znesku din 9.164.264,00
odobreno dne 15.05.86 po posojilni pogodbi št. 21368
z dnem 01.07.86 prenesli v odplačilo.
Prva mesečna anuiteta zapade v plačilo dne 01.08.86.
Prosimo vas, da vse anuitete v znesku din 15.849.954,00
plačate pri naši blagajni v ekspozituri Nova Gorica
ali nakažete na žiro račun Jugobanke TB Ljubljana št. :
50100-620-112- 55772-1830-7-21368/10
Za plačilo je 180 obrokov v skupnem znesku din 15.291.720,00
/, kjer so vštete tudi redne obresti.
Obenem vas obveščamo, da znašajo interkalarne obresti
din 15.368,00 in prosimo, da jih v skladu s 4. členom
posojilne pogodbe plačate v roku 15 dni po prejemu tega
obvestila na žiro račun Jugobanke TB Ljubljana št. :
50100-620-112- 15027-1830-7-21368/10.

Priloga : 1x

CO :

JUB Eksp. Nova Gorica

JUGOBANKA
TEMELJNA BANKA LJUBLJANA
n. sub. o.

PRIPOROČENO !

Priloga 6: Prošnja za kredit

ŽUPNIJSKI URAD NOVA GORICA
Partizanska 40
65000 NOVA GORICA, tel. 065/21-197
DNE, 29.4.1980
Št. 37/80

ZADEVA: PROŠNJA ZA KREDIT

JUGOBANKA
TEMELJNA BANKA LJUBLJANA

Po informativnem razgovoru na vašem sedežu dne 23.t.m. in po neposrednem zgledu kreditiranja cerkvenih objektov drugod, npr. Ljubljana-Moste, Prvomajska 14, vas prosimo za kredit za našo gradnjo.

I. POLOŽAJ IN IZVEDBENI NAČRT

A/ Položaj

Od marca 1980 imamo odobreno lokacijo na novem zazidalnem kompleksu "Gasilski dom" v Novi Gorici ob Vojkovi cesti.

Vrednost investicije je od načrtov dalje: 64.851.896,00 din, s sledečimi posameznimi postavkami:

1. Komunalna ureditev zemljišča s partecipacijo pri nadomestni gradnji za objekte, ki bodo rušeni	7.420.000,00
2. Obvezno zaklonišče za 200 ljudi	4.345.370,00
3. Cerkev	21.155.145,00
4. Bivalni trakt in učilnice	28.570.680,00
5. Zunanja ureditev s pripravljalnimi deli, zemeljskimi deli, zgornjim ustrojem, kanalizacijo in drenažo ter opremo	3.073.951,00
6. Zvonik	286.750,00
7. Ozelenitev	?
SKUPNO BREZ OZELENITVE	64.851.896,00din.

B/ IZVEDBENI NAČRT

Z gradnjo nameravamo začeti konec junija 1980. Delo naj bi potekalo tri leta.

1. Do 31.12.1980 moramo:	
- plačati komunalne dajatve	7.420.000,00
- zgraditi zaklonišče	4.345.370,00

- začeti z delom pri cerkvi v vrednosti	5.000.000,00
- zgraditi klet in izvesti v bivalnem traktu dela v vrednosti din	8.500.000,00
- izvesti zunanjo ureditev, t.j. vsa zemeljska dela brez opreme	2.706.091,00
SKUPNO DIN	<u>27.971.461,00</u>

2. V letu 1981 bomo dela pri cerkvi in v bivalnem traktu nadaljevali:

- sakralni del	16.155.145,00
- bivalni del	20.070.680,00
	<u>36.225.825,00 din.</u>

3. V letu 1982 bomo investicijo zaključili:

- oprema zunanje ureditve	367.860,00
- zvonik	286.750,00
- ozelenitev	?
SKUPNO BREZ OZELENITVE DIN	<u>654.610,00.</u>

II. FINANČNI PREDLOG

Zdaj razpolagamo z različnimi deviznimi sredstvi v skupni vrednosti 600.000.- DM in z dinarskimi vsotami, ki jih vlagamo pri vaši ekspozituri v Novi Gorici. Za izravnamo proračuna bomo organizirali po vsej škofiji redne in izredne nabirke, ki jih bomo vodili pri vas. Prav tako bomo obravnavali devize preko vaše ekspoziture. Dinarska vrednost bo znašala letno 7.000.000,00 din in devizna od 600.000 DM naprej.

Prosim, da vežete naših 600.000 DM pod pogoji, ki so za nas najugodnejši, s čim daljšim odplačilnim rokom ~~in~~ začetnim moratorijem.

Ali pa 60% vezave in 40% prodaje.

III. JAMSTVA

Odplačevanje kredita jamči Škofijstvo Koper, Trg revolucije 11 s posebno izjavo, ki bo sestavni del našega dogovora. V ta namen smo pripravljeni zastaviti tudi nepremičnine, s katerimi razpolagamo v naši škofiji, če se bo pokazala potreba.

Prav tako bomo vodili preko vaše ekspoziture v Novi Gorici tudi škofijske posle s tega področja.

V prepričanju, da boste izpeljali kar najbolj ugoden način kreditiranja, ki bo v obojestransko zadovoljstvo prispeval k še nadaljnemu ugledu in uspehu vaše banke na Goriškem, uporabljamo prilžnost za lep pozdrav.

Gašper Rudolf
župn. upravn.

(7) N.B. Razumeje 60% : 40% sem zapisal na blag
pustisk Jugobanke po telef. pogovoru se. Lučke z
Ljubljano.

g. Hof je potrdil to razumeje s tel. pogovorom 29.4.80
ob 17⁴⁰.

Priloga 7: Zemeljevid Nove Gorice z označeno lego nove cerkve

